Artikkeli

Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistönuorten kokeman vähemmistöstressin yhteys heidän itsetuhoisuuteensa – systemaattinen katsaus

Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvilla nuorilla (LGBTIQ) on kasvanut riski itsetuhoisuuteen. He kokevat ennakkoluuloja, syrjintää, väkivaltaa, koulukiusaamista sekä yksinäisyyttä. Tämän systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena oli kuvata sukupuoli- ja seksuaalivähemmistönuorten kokeman vähemmistöstressin yhteyttä heidän itsetuhoisuuteensa. Katsaukseen valittiin yhteensä 49 tutkimusta, joita varten hakuja suoritettiin kuudesta eri tietokannasta terveystieteiden ja yhteiskuntatieteiden aloilta, CINAHL Complete (Ebsco), Medline (Ebsco), Medic, Psycinfo (Ovid), SAGE ja Scopus. Aineiston haku rajattiin aikavälille 2014–2024 vertaisarvioituihin tutkimuksiin. Valittujen tutkimusten laatu arvioitiin Joanna Briggs Instituutin (JBI) kriteerejä käyttämällä. Aineiston analyysi toteutettiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Tuloksissa näkyi niin distaalisten (ulkoisten) kuin proksimaalisten (sisäisten) vähemmistöstressitekijöiden erilaisia yhteyksiä itsetuhoisuuteen. Tutkimuksen tärkeimpiä tuloksia olivat väkivaltakokemusten sekä rakenteellisten tekijöiden yhteys itsetuhoisuuteen. Erilaiset väkivaltakokemukset, kuten hyväksikäyttö ja kiusaaminen, lisäsivät nuorten itsetuhoisuutta. Vanhempien kielteiset asenteet näkyivät tutkimuksessa itsetuhoisuuden lisääntymisenä ja pelkona hylätyksi tulemisesta. Rakenteellinen kuormittuminen lisäsi itsetuhoisuutta yhteiskunnan normatiivisuuden ja syrjinnän kautta. Yhteiskunnan ja elinympäristön ymmärtämättömyys vähemmistöjä kohtaan oli yhteydessä itsemurhariskiin ja itsemurhayrityksiin. Tuloksista ilmeni myös, että nuorten itsetuhoisuutta vähensi kokemus yhteenkuuluvuudesta sekä perheeltä ja läheisiltä saatu tuki. Yhteys opettajaan, kouluun ja muuhun koulun henkilökuntaan oli itsetuhoisuudelta suojaava tekijä. Johtopäätöksinä voidaan todeta, että sukupuoli- ja seksuaalivähemmistönuorten kokeman vähemmistöstressin yhteys heidän itsetuhoisuuteensa näkyi etenkin distaalisissa stressitekijöissä.

Esimerkiksi koulutusalan, sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille suunnattu koulutus sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuudesta sekä itsetuhoisuudesta voi olla merkittävä tekijä itsetuhoisuuden ennaltaehkäisyssä ja varhaisessa puuttumisessa.

ASIASANAT: sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt, nuoret, vähemmistöstressi, itsetuhoisuus, systemaattinen katsaus

ANNE KÄRKI, MAIJU KOKKO, EIJA PAAVILAINEN, JARI KYLMÄ

YDINASIAT

- Aiemman tutkimuksen perusteella tiedettiin, että sukupuoli- ja seksuaalivähemmistönuorilla on kohonnut riski itsetuhoisuuteen.
- Tämä systemaattinen kirjallisuuskatsaus nosti esiin erilaisia yhteyksiä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistönuorten kokemasta vähemmistöstressistä heidän itsetuhoisuuteensa.
- Koetulla vähemmistöstressillä saattoi olla merkitystä itsetuhoisuuden lisääntymisessä.
- Koetun vähemmistöstressin ja itsetuhoisuuden välisten yhteyksien tiedostaminen on merkityksellistä yhteiskunnallisella tasolla, jotta nuorten kanssa toimivien käytännöissä voidaan tietoisesti huomioida tarve toimia sensitiivisessä ja hyväksyvässä ilmapiirissä.

JOHDANTO

SUKUPUOLI- JA SEKSUAALIVÄHEMMISTÖNUORET

Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöillä tarkoitetaan henkilöitä, joiden seksuaalinen suuntautuminen tai sukupuoli-identiteetti poikkeaa heteroseksuaalisuudesta tai perinteisestä binäärisestä sukupuolijaottelusta (Taulukko 1). (1–4.)

Nuoruus määritellään usein puberteetin alkamisen ja oman identiteetin ja autonomian väliseksi ajanjaksoksi. Nuoruuden määrittelyyn liittyvät yksilölliset ja kulttuuriset tekijät. (6, 7, 8.) Nuorisolaki (9) määrittelee nuoriksi kaikki alle 29-vuotiaat, YK toteaa nuoriksi kaikki 15–24-vuotiaat. Lääketieteessä nuoreksi määritellään 13–22-vuotiaat (10). THL:n kouluterveyskyselyn mukaan nuorilla tarkoitetaan perusopetuksessa 8. ja 9. luokkaa käyviä sekä ammatillisissa oppilaitoksissa ja lukiossa 1. ja 2. lukuvuotta käyviä alle 21-vuotiaita opiskelijoita (11).

SUKUPUOLI- JA SEKSUAALIVÄHEMMISTÖNUORTEN MIELENTERVEYS

Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvat henkilöt kohtaavat usein erityisiä haasteita ja stressitekijöitä (esimerkiksi vihapuhe, ennakkoluulot), jotka voivat vaikuttaa heidän mielenterveyteensä ja sitä kautta itsetuhoisuuteen (12). Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistönuorilla on enemmän mielenterveyden kuormitustekijöitä kuin samanikäisillä heteronuorilla. Ympäristön kielteisten asenteiden vuoksi he voivat joutua kokemaan esimerkiksi ennakkoluuloja, syrjintää, henkistä ja fyysistä väkivaltaa, koulukiusaamista sekä yksinäisyyttä. (13–18.)

Taulukko 1. Sukupuoli- ja seksuaali-identiteetteihin liittyviä käsitteitä mukaillen Jaskari & Keski-Rahkonen (5) ja SETA (4)

LGBTIQ	Kirjainlyhenne, joka käsittää lesbot, homot, bit, transihmiset, intersukupuoliset ja queerit.
LESBO	Nainen, joka kokee seksuaalisella ja/tai tunnetasolla vetovoimaa naisia kohtaan.
HOMO	Homo, homoseksuaali kokee seksuaalista ja/tai tunnetasolla vetovoimaa samaa sukupuolta olevia ihmisiä kohtaan, oli kyseessä mies tai nainen.
BI	Biseksuaali, biseksuaalinen henkilö kokee seksuaalisella ja/tai tunnetasolla vetovoimaa sekä samaa että eri sukupuolta olevia henkilöitä kohtaan.
TRANS	Transsukupuolinen henkilö kokee, että hänen sisäinen sukupuoli-identiteettinsä eroaa siitä sukupuolesta, joka hänelle on määritetty syntyessä.
INTER	Intersukupuolisten henkilöiden fyysiset piirteet, kuten sukuelimet tai kromosomirakenteet eivät selkeästi sovi perinteisiin binäärisiin sukupuolen kategorioihin.
QUEER	Ajattelumalli, joka haastaa yhteiskunnan perinteiset oletukset sukupuolesta ja seksuaalisesta suuntautumisesta. Queer voi olla myös identiteetti, jolloin yksilö ei koe tarvetta yksilöidä seksuaalista suuntautumistaan tai sukupuoltaan.
HETERONORMATIIVISUUS	Normi, joka olettaa yksilöiden jakautuvan kahteen erilliseen, vastakkaisiin sukupuoliin (naisiin ja miehiin), joilla on vetovoimaa toisiaan kohtaan.
CISNORMATIIVISUUS	Cisnormatiivisuus (tai cisoletus) viittaa oletukseen, että yksilö automaattisesti kuuluu jompaankumpaan binäärisistä sukupuolista.

Sukupuolen moninaisuuteen liittyvä vaihtelu voi olla erillinen tapahtuma tai osa nuoruusiän kehitystehtäviä, kuten identiteetin luomista, seksuaalista suuntautumista ja sukupuoliroolien pohtimista (7, 8, 19.) Nuoriin kohdistuu paljon sukupuoleen liittyviä odotuksia ja vaatimuksia, ja vastaamalla näihin he tulevat osaksi kulttuuria ja ihmisyyttä (20). Sukupuoli- ja seksuaali-identiteetin ilmaisu on yksilöllistä ja siihen vaikuttavat yhteiskunnan normit sekä nuoren asuinpaikka, terveydentila, etnisyys tai uskonto (7, 21). Lähiyhteisön ja etenkin vanhempien hyväksyvä asenne vaikuttavat nuoren fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen sekä nuoren oman itsensä hyväksymiseen (19, 22, 23.) Merkityksellistä on myös opettajien ja muiden aikuisten luoma hyväksyvä ilmapiiri (24, 25). Mahdollisten hylkäämiskokemusten jälkeen nuori voi päätyä valitsemaan oman perheensä vähemmistöyhteisöstä, millä voi olla vaikutusta nuoren kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin (26).

ILGA-Europen (27) mukaan yli 40 % transsukupuolisista vastaajista jäi ilman haluamaansa hoitoa mm. hoitohenkilökuntaan kohdistuvan epäluottamuksen, oman elämäntilanteen tai sopivien palvelujen tuntemattomuuden vuoksi (27). Suomalaisessa kouluterveydenhuollossa sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen tunnistaminen ja aiheen puheeksi otto on kirjavaa (28). Vaikka Suomi on yhteiskunnallisesti tarkasteltuna kehittynyt, kaikki huomioon ottava ja hyväksyvä maa, on sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen yliedustus mielenterveyden ongelmissa yksi merkittävä kehittämisen kohde (29).

VÄHEMMISTÖSTRESSI

Vähemmistöstressiteoria perustuu olettamukseen, että seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen terveyserot voivat osittain johtua suuremmasta altistumisesta sosiaaliselle stressille ja se on tarkoitettu selittämään mielenterveyden eriarvoisuutta seksuaalisen suuntautumisen perusteella (12). Lisääntynyt stressi johtuu koetusta syrjinnästä ja leimaantumisesta eli stigmasta yhteiskunnassa verrattuna heteroseksuaaliseen väestöön (30). Alkuperäisen teorian (12) julkaisemisen jälkeen vähemmistöstressiteoriaa on laajennettu merkittävästi. On korostettu, että on tärkeää tunnistaa hetero- ja cis-normatiivisuuden erityinen rooli sukupuolivähemmistöihin kuuluvien yksilöiden kokeman vähemmistöstressin muodostumisessa, samoin kuin väärinsukupuolittamisen ja identiteetin mitätöimisen aiheuttamat ainutlaatuiset vähemmistöstressitekijät. (5, 30.)

Vähemmistöstressiteoriassa stressitekijöitä on jaettu kahteen luokkaan: ulkoisiin eli distaalisiin tekijöihin ja sisäisiin eli proksimaalisiin tekijöihin. Näiden lisäksi on tunnistettu stressitekijöiden yksilöllinen, mutta kumulatiivinen luonne, joka voi johtaa sisäistettyyn itsensä vihaamiseen vähemmistöstatuksen vuoksi. Distaaliset tekijät vaikuttavat henkilöön ulkoapäin, esimerkiksi syrjivät käytännöt tai lait, väkivallan uhriksi joutuminen ja toisaalta myös myönteiset tapahtumat, jotka jäävät kokematta ennakkoluulojen tai leimaantumisen vuoksi. Proksimaaliset vähemmistöstressitekijät, kuten odotukset hylkäämisestä, oman identiteetin salaaminen ja sisäistetty leimaantuminen, voivat muodostua yksilön sisäisiksi käsityksiksi itsestä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. (12, 30–33.)

Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistönuorten itsetuhoisuutta on aiemmin tutkittu ja tunnistettu heidän korkeampi riskinsä itsetuhoiseen käytökseen (34, 35). Ympäröivän yhteisön asenteet, ennakkoluulot ja syrjintä synnyttävät vähemmistöstressiä, eikä koetun vähemmistöstressin yhteyttä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistönuorten itsetuhoisuuteen ole aiemmin Suomessa tutkittu.

ITSETUHOISUUS

Itsetuhoisuutta voidaan jakaa erilaisiin muotoihin esimerkiksi tarkoituksellisuuden mukaan, mutta yhtenäistä tai yksiselitteistä jakoa ei ole määritelty. Suomalaisessa kouluterveyskyselyssä on itsetuhoisuutta jaoteltu itsemurha-ajatuksiin, itsemurhayrityksiin, itsensä vahingoittamiseen ilman itsemurhatarkoitusta ja tarkoitukselliseen itsensä vahingoittamiseen (36). Itsetuhoisuus sisältää jonkinlaista itsensä vahingoittamista, kuten henkeä uhkaavaa riskinottoa, kuoleman kaipuuta, tai suoraan ilmaistuja itsemurha-ajatuksia. Etenkin nuorilla ilmenee itsensä vahingoittamista ilman itsemurhatarkoitusta. Itsetuhoisuus saattaa konkretisoitua itsemurhayrityksiksi, joista osa lopulta päättyy itsemurhaan. (37.) Itsetuhoisuuden muodot vaihtelevat itsemurhissa käytettävistä muodoista itsensä vahingoittamiseen, josta syntyy kudosvauriota tai josta ei välttämättä jää näkyvää jälkeä. (38, 39.)

Vuoden 2021 kouluterveyskyselyn mukaan Suomessa noin 25 prosenttia nuorista on rapor-

toinut tahallaan vahingoittaneensa itseään jossakin elämänsä vaiheessa. Itsetuhoisia ajatuksia on esiintynyt noin 40 prosentilla nuorista ja noin 7 prosenttia nuorista on yrittänyt itsemurhaa. Itsetuhoisuuden yleisyys suomalaisnuorilla vastaa kansainvälistä keskiarvoa. (36.)

Maailmanlaajuisesti 15–19-vuotiaiden neljänneksi yleisin kuolinsyy on itsemurha (40). Riskitekijät ovat monitahoisia ja niihin kuuluvat esimerkiksi haitallinen päihteiden käyttö, avun hakemiseen liittyvä leimaantuminen ja hoitoon pääsyn esteet (40, 41). Riskitekijöille altistuminen nuoruuden herkässä kehitysvaiheessa aiheuttaa erilaisia mielenterveyden häiriöitä ja itsetuhoisuus on kolmanneksi yleisin syy nuorten toimintakykyisten elinvuosien (DALY, disability-adjusted life years) menetykseen. (40.)

Digitaalinen itsensä vahingoittaminen on melko tuore ilmiö ja se voidaan määritellä toiminnaksi, joka verkkoympäristössä johtaa, tukee tai lisää yksilön hyvinvoinnin tahallista vahingoittamista (42). Se voi olla itsensä kiusaamista, vahingoittamista verkossa tai itsensä trollaamista (43.) Erilaiset itsensä vahingoittamiseen liittyvät virtuaaliset yhteisöt joko normalisoivat tai patologisoivat itsensä vahingoittamista (42).

TUTKIMUKSET TARKOITUS, TUTKIMUSKYSYMYS JA TAVOITE

Tämän systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena oli kuvata sukupuoli- ja seksuaalivähemmistönuorten kokeman vähemmistöstressin yhteyttä heidän itsetuhoisuuteensa. Tässä katsauksessa tutkimuskysymys on muodostettu PEO-malin mukaan (populations, exposures, outcomes), jota käytetään laajasti rakenteellisena mallina tutkimuskysymysten ja hakutermien organisoimiseksi (44–46).

Tutkimuskysymyksenä on: miten sukupuoli- ja seksuaalivähemmistönuorten kokema vähemmistöstressi on yhteydessä heidän itsetuhoisuuteensa?

Tutkimuksen tavoitteena on tuotetun tiedon avulla lisätä ymmärrystä nuorten kokeman vähemmistöstressin ja itsetuhoisuuden välisestä yhteydestä, jota voidaan hyödyntää ennalta-ehkäisevässä toiminnassa, ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistönuorten sensitiivisissä kohtaamisissa esimerkiksi koulu-, sosiaali- ja terveysalan konteksteissa. Tutkimuksesta saadun tiedon avulla voidaan lisätä tietoisuutta turvallisemman tilan tärkeydestä, tehokkaammista tukitoimenpiteistä ja interventioista sukupuoli- ja seksuaalivähemmistönuorten tarpeisiin vastaamiseksi.

METODIT

Tämä tutkimus toteutettiin systemaattisena kirjallisuuskatsauksena, koska haluttiin koota aikaisempi tutkimustieto kahdesta keskeisestä, toisiinsa kietoutuvasta ilmiöstä kokonaisuuden tarkentamiseksi. Sekä vähemmistöstressi että itsetuhoisuus ovat monisyisiä ilmiöitä ja niistä haluttiin säilyttää molempien keskeiset piirteet. Aiempien tutkimusten tulosten pohjalta syvennyttiin olemassa olevan tiedon yksityiskohtiin. Samalla havaittiin tiedonaukkoja, jotka vaativat lisätutkimusta. (44, 47.)

Tähän tutkimukseen valittiin keskeisiä yhteiskunnallisia ja terveystieteellisiä tietokantoja mahdollisimman kattavan kokonaiskuvan saamiseksi käsiteltävistä ilmiöistä. Tietokannoiksi määriteltiin CINAHL Complete (Ebsco), Medline (Ebsco), Medic, Psycinfo (Ovid), SAGE ja Scopus. Aikarajaukseksi asetettiin edeltävät 10 vuotta eli 2014–2024 välillä julkaistut tutkimukset. Haku rajattiin vertaisarvioituihin alkuperäistutkimuksiin, erillisiä kielirajauksia ei tehty. Nämä rajaukset toimivat myös sisäänotto- ja poissulkukriteereinä. Tampereen yliopiston informaatikon kanssa tarkistettiin sekä mielekäs tietokantamäärittely että käytettävien hakutermien oikeellisuus (45). Taulukossa 2 esitetään käy-

Taulukko 2. Käytetyt hakutermit

Käytetyt hakusanat valituissa tietokannoissa (riveillä operaattorina OR, sarakkeissa AND)	
Nuori, nuoruus, teini-ikäinen	*Youth, adolescent, adolescence, teenage*
Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistö, lgbtqi+, sukupuoli-identiteetti	*Sexual-and gender minority, lgbtqi+, gender identity*
Itsetuhoisuus, tahallinen itsensä vahingoittaminen, itsemurha-ajatukset	*Self-harm, self-injury, deliberate self-harm, suicidal ideation*
Vähemmistöstressi	*Minority stress*

tetyt hakutermit, joita yhdisteltiin OR ja lopuksi AND-operaattorilla esimerkkilausekkeen tavoin [(nuori OR nuoruus OR teini-ikäinen) AND (sukupuoli- ja seksuaalivähemmistö OR lgbtqi+ OR sukupuoli-identiteetti) AND (itsetuhoisuus OR tahallinen itsensä vahingoittaminen OR itsemurha-ajatukset) AND vähemmistöstressi)].

Haku toteutettiin tammikuussa 2024 ja tuloksiksi saatiin 2363 tutkimusta (Medic (n=0), Medline (Ovid) (n=88), CINAHL (Ebsco) (n=24), SAGE (n=2129), PsycInfo (n=67), SCOPUS (n=55). Tutkimusten määräksi jäi 297 tehdyn aikarajauksen ja vertaisarviointivaatimuksen jälkeen. Tutkimusten tarkan lukemisen jälkeen lopulliseksi määräksi valikoitui tietokannoista 15 tutkimusta. Tämän jälkeen kaksi tutkijaa suoritti vielä käsin hakua, jonka tuloksena löytyi yhteensä 34 tutkimusta. Näitä löydettiin lähinnä luettujen tutkimusten lähdeluetteloista. Käsihaulla löytyneiden tutkimusten suurta määrää selittää se, että sekä vähemmistöstressi- että itsetuhoisuustutkimuksia haettiin ensin OR-komennolla ja vasta lopuksi AND-komennolla. Molempia löytyi runsaasti, mutta kun tehtiin yhdistetty haku, määrä väheni merkittävästi. Molempien ilmiöiden kuvaukseen liittyviä merkityksellisiä yksityiskohtia löytyi erityisesti käsihaun avulla. Tämä koski erityisesti vähemmistöstressiin kohdistuvia tutkimuksia, joista löytyi runsaasti yksittäisten vähemmistöstressitekijöiden yhteyksiä nuorten itsetuhoisuuden eri muotoihin.

Hakuprosessin tarkka kuvaus on kokonaisuudessaan kuviossa 1 (48).

Tutkimusten valinta ja laadunarviointi toteutettiin kahden tutkijan toimesta ensin itsenäisesti ja sen jälkeen yhdessä epäselvistä tapauksista keskustellen. Kvantitatiivisille tutkimuksille (49–92) laadunarviointi toteutettiin poikkileikkaustutkimuksen kriteereillä, tapaussarjoille (93, 94) ja kvalitatiivisille tutkimuksille (95–97) omilla kriteereillään. (98.) Kvantitatiivisista tutkimuksista kaikki arvioitiin laadultaan hyviksi, 5/5 (3 x NA). Tutkimus nro 59 sai 4/5 (3 x NA) osallistujien valintakriteerinä toimineen tilan/tilanteen mittaamisen vajavaisen kuvauksen takia. Tapaussarjoista tutkimus nro 93 sai 8/8 (2 x NA) ja nro 94 7/8 (2 x NA), jossa peräkkäisotannan toteutumisen kuvaus oli vajavainen. Kvalitatiivisista tutkimuksista kaikki tutkimukset (95–97) saivat 9/10. Kaikissa näissä oli syynä puutteellinen kuvaus tutkijan vaikutuksesta tutkimukseen ja tutkimuksen vaikutuksesta tutkijaan.

AINEISTON KUVAUS

Tähän kirjallisuuskatsaukseen valittiin yhteensä 49 tutkimusta (LIITE 1). Näistä 44 oli kvantitatiivisia tutkimuksia (49–92), kaksi tapaussarjaa (93, 94) ja kolme kvalitatiivista tutkimusta (95–97). Näistä kahdessa tutkimuksessa käytettiin (74, 94) monimenetelmällisyyttä, toisessa (94) käytettiin kvantitatiivisten menetelmien lisänä temaattista analyysiä ja toisessa (74) päiväkirja-analyysiä.

Tutkimuksista suuri osa oli toteutettu Yhdysvalloissa, yhteensä 39 kappaletta (50–54, 58–61, 63–67, 69, 70, 72–75, 77–80, 82–93, 95–97), Iso-Britanniassa viisi kappaletta (49, 62, 68, 81, 94), Belgiassa ja Alankomaissa kaksi kappaletta (56, 57), Brasiliassa yksi (55), Australiassa yksi (71) ja Kiinassa yksi (76). Valittuihin tutkimuksiin osallistui yhteensä 1 068 706 henkilöä. Suuri osa tutkimusten aineistoista oli kerätty kyselytutkimuksilla (49, 50, 52, 55–57, 60, 63, 67–73, 76, 78–80, 83, 85, 91–93). Aiemmin kerättyjä aineistoja erilaisista nuorten hyvinvointia tutkivista kyselyistä hyödynsivät useat tutkimukset (51, 53, 58, 61, 62, 65, 66, 72, 75, 77, 81, 82, 86–90). Puolistrukturoituja haastatteluja aineistonkeruumenetelmänä käytettiin viidessä tutkimuksessa (74, 94–97). Yhdessä tutkimuksessa käytettiin puolistrukturoidun haastattelun lisänä kyselytutkimusta (94) ja yhdessä päiväkirja-analyysiä (74).

ANALYYSI

Induktiivista, aineistolähtöistä sisällönanalyysia käytettiin, koska haluttiin saada aineiston rikkaus ja eri yksityiskohdat esille. Induktiivinen sisällönanalyysi noudatti tutkimuksessa seuraavia vaiheita: aineiston tiivistäminen, aineiston ryhmittely ja uusien käsitekokonaisuuksien muodostaminen, jotka auttoivat vastaamaan tutkimuskysymykseen. (99–101.)

Induktiivisessa sisällönanalyysissa aineisto tiivistettiin tutkimuskysymyksen kannalta mielekkääseen ja informatiiviseen muotoon (100). Tutkimuskysymyksen kannalta olennaista sisältöä saatiin lauseiden, lauseen osien ja merkityksellisten ajatuskokonaisuuksien kautta. Aineistoa luettiin useaan kertaan ja siihen perehtyminen auttoi tutkijoita hahmottamaan, mistä aineistossa oli kyse. (101, 102.)

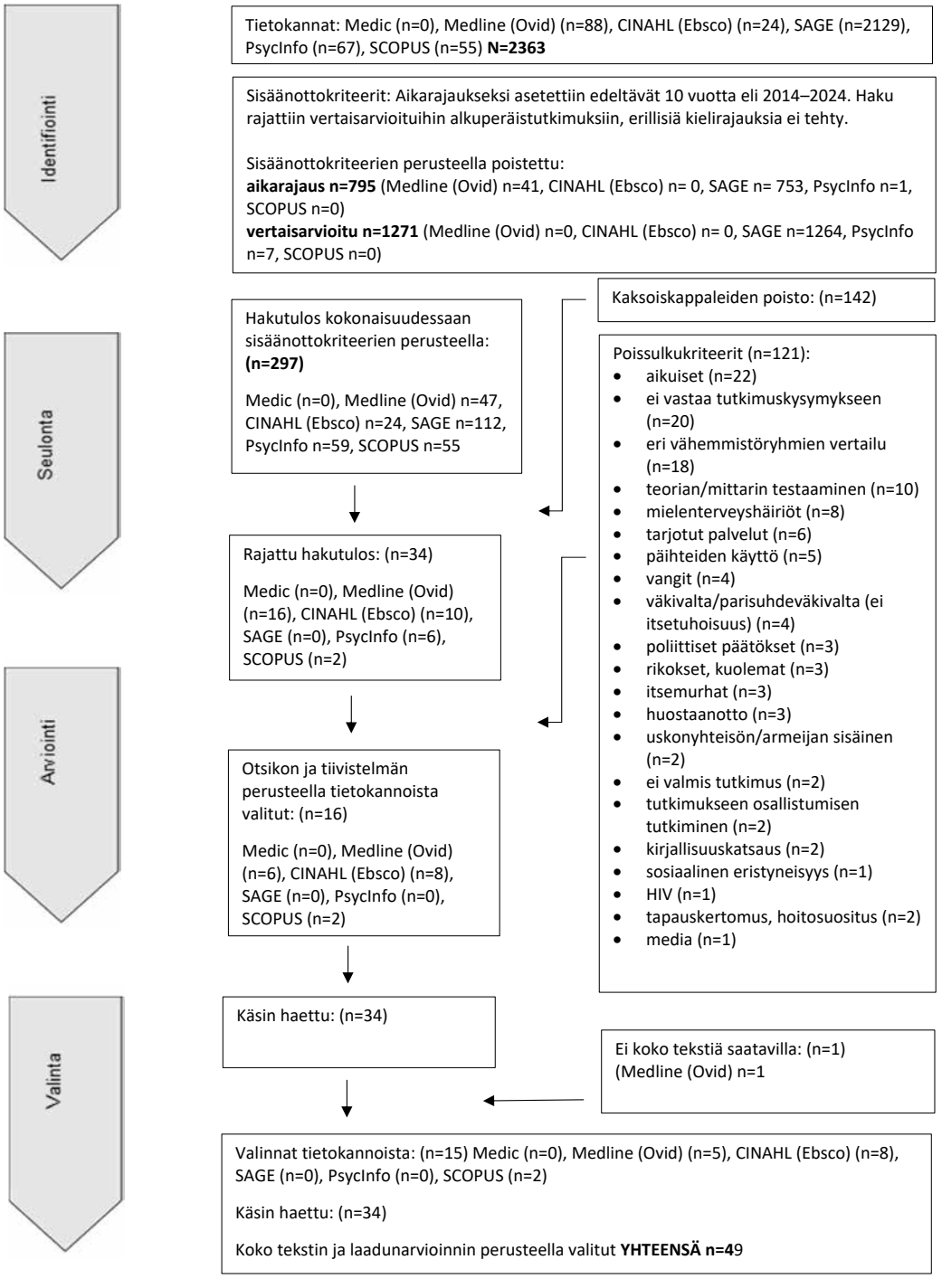

Kuvio 1. Tiedonhakuprosessi (48)

Alkuperäiset ilmaisut pelkistettiin kirjakielen ilmaisuiksi. Pelkistämisen kanssa yhtäaikaisesti aineisto käännettiin suomeksi. Kaikkiaan pelkistyksiä kertyi 355 kappaletta. Aineistoa käytiin läpi useita kertoja, jotta varmistuttiin siitä, että kaikki ilmaisut ovat mukana analyysissa. (99, 101, 102.)

Tutkijat koodasivat aineiston avainsanojen avulla, mikä auttoi hahmottamaan aineistoa ja hallitsemaan kokonaisuutta. Ryhmittelyn ja luokittelun vaiheessa vertailtiin pelkistettyjen ilmaisujen samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Alaluokkia muodostui tästä aineistosta yhteensä 66 kappaletta (LIITE 2). (99, 101, 102.)

Analyysia jatkettiin vertaamalla muodostettuja alaluokkia keskenään ja yhdistämällä samansisältöiset alaluokat yläluokiksi. Yläluokkamäärän ollessa vielä runsas (22 kpl), päädyttiin jatkamaan luokittelua edelleen pääluokkatasolle, joita muodostui seitsemän kappaletta (Taulukko 3). (100–102.) Aineistossa olevat yksityiskohdat haluttiin säilyttää läpi analyysiprosessin, jotta erityisesti vähemmistöstressin ja itsetuhoisuuden hienojakoiset vivahteet saatiin näkyville.

TULOKSET

Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistönuorten kokeman vähemmistöstressin yhteys itsetuhoisuuteen näkyi rakenteellisena kuormittumisena, kielteisenä suhtautumisena sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuuteen, väkivaltakokemuksina, sisäistettynä itsesyrjintänä, identiteetin haavoittuvuutena, yhteisöllisyytenä ja vähemmistöstressitekijöiden kasautumisena (Taulukko 3).

Taulukko 3. Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistönuorten kokeman vähemmistöstressin yhteydet itsetuhoisuuteen

Pääluokka	Yläluokka
Rakenteellinen kuormittuminen (49, 52–56, 61–63, 72, 74, 79, 81, 86, 90, 91, 94, 95, 97)	Yhteiskunnan normatiivisuus (49, 54, 61–63, 72, 74, 79, 81, 86, 90, 95, 97)
	Syrjintä (52, 53, 55, 62, 63, 79, 91, 97)
Kielteinen suhtautuminen sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuuteen (54, 61, 63, 72, 95, 97)	Läheisten ihmisten vähemmistövastaisuus (61, 63, 72, 95)
	Toisten ihmisten vähemmistövastaisuus (54, 95, 97)
Väkivaltakokemukset (50, 51, 53, 56, 58, 59, 62–72, 76, 77, 80–82, 85–88, 90, 92–94, 96, 97)	Kiusatuksi joutuminen (51, 58, 67, 68, 72, 76, 82, 86–88, 92, 96)
	Uhriksi joutuminen (50, 53, 56, 58, 59, 62, 65, 66, 69, 72, 77, 81, 87, 90, 93)
	Pahoinpitely (60, 62, 63, 67, 70, 71, 80, 86, 90, 94, 97)
	Lähisuhdeväkivalta (51, 59, 62, 72, 86)
	Seksuaalinen väkivalta (51, 62, 67, 72, 82, 85, 86, 94)
Sisäistetty itsesyrjintä (54, 56, 61, 70, 71, 74, 78)	Sisäistetyt haitalliset ajatusmallit (54, 56, 61, 71, 78)
	Leimaantuminen (56, 70, 71, 74, 78)
Identiteetin haavoittuvuus (49, 50, 54, 55, 60, 61, 62, 66, 67, 69, 76, 80, 92, 94, 95, 97)	Kielteinen suhtautuminen omaan identiteettiin (54, 55, 61, 69, 76, 94, 95, 97)
	Oman identiteetin salaaminen (74, 94, 95)
	Vähemmistöidentiteetistä kertomisen haasteellisuus (50, 62, 80, 81, 95)
	Tunteidenkäsittelytaitojen merkityksellisyys (49, 60, 66, 67, 94, 96)
Yhteisöllisyys (50, 53, 56, 57, 62, 64, 66, 67, 69, 70, 72, 73, 76, 81, 83, 86, 87, 89, 93, 95, 97)	Yhteenkuuluvuuden kokemuksen suojaavuus (50, 53, 93)
	Yhteys perheeseen suojaavana tekijänä 67, 73, 86, 87, 93)
	Läheisten tuen merkityksellisyys (56, 57, 64, 69, 70, 72, 83, 86, 87, 97)
	Yhteisön tuki (57, 62, 64, 70, 72, 73, 87, 93, 95)
	Yhteys kouluun ja sen henkilökuntaan (58, 62, 66, 68, 72, 76, 81, 87, 89, 93)
Vähemmistöstressitekijöiden kasautuminen (50, 54, 60, 62, 74, 75, 83, 91, 95, 96)	Kuormittuminen (50, 54, 91, 95, 96)
	Yleistyneet vähemmistöstressitekijät (60, 62, 74, 75, 83)

RAKENTEELLINEN KUORMITTUMINEN

Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistönuorten kokeman vähemmistöstressin yhteys itsetuhoisuuteen näyttäytyi rakenteellisena kuormittumisena (49, 52–56, 61–63, 72, 74, 79, 81, 86, 90, 91, 94, 95, 97), joka sisälsi yhteiskunnan normatiivisuuden (49, 54, 61–63, 72, 74, 79, 81, 86, 90, 95, 97) ja syrjinnän (52, 53, 55, 62, 63, 79, 91, 97).

Yhteiskunnan normatiivisuus

Yhteiskunnan normatiivisuus (49, 54, 61–63, 72, 74, 79, 81, 86, 90, 95, 97) koostui yhteiskunnan ymmärtämättömyydestä vähemmistöjä kohtaan (95), asuinympäristön kielteisestä suhtautumisesta (62, 63, 81, 95), vähemmistöidentiteetin vastaisista kokemuksista (49, 54, 74, 90), oman uskonnon hylkäämisestä (61), koulun turvattomuudesta (72, 86) sekä pukuhuoneissa tapahtuvasta kiusaamisesta (97).

Yhteiskunnan taholta koettu ymmärtämättömyys ei-binäärisestä sukupuolesta tai sen ilmaisusta olivat yhteydessä itsensä vahingoittamiseen ilman itsemurhatarkoitusta (95). Asuinympäristön hyväksymättömyys oli yhteydessä itsemurhariskiin (62) ja itsemurhayrityksiin (81). LGBTQ identiteetistä johtuva asumisen epävakaus lisäsi itsemurhayrityksiä (63) ja ympäristön vähäiset resurssit sekä vähäinen tuki olivat yhteydessä itsensä vahingoittamiseen ilman itsemurhatarkoitusta (95).

Vähemmistöidentiteetin vastaiset kokemukset (49, 54, 74, 90) käsitti transfobiset kokemukset, jotka olivat yhteydessä itsensä vahingoittamiseen ilman itsemurhatarkoitusta (49) ja vähemmistövastaiset tilanteet, jotka lisäsivät itsensä vahingoittamisen intensiteettiä (74). Homovastainen viestintä vähensi aikeita kertoa itsetuhoisuudesta (54) ja heteroseksismi oli yhteydessä lisääntyneisiin itsemurhayrityksiin (90). Oman uskonnon hylkääminen ristiriidan vuoksi oli yhteydessä itsetuhoisiin ajatuksiin ja itsemurhayritykseen (61). Koulun turvattomuus oli riski itsetuhoisuudelle (72) ja turvattomuus oli itseään vahingoittavilla nuorilla yhteydessä itsemurhayrityksiin (86). Pukuhuoneissa tapahtuva kiusaaminen johti itsensä vahingoittamiseen ja itsemurhayrityksiin (97).

Syrjintä

Syrjintä (52, 53, 55, 62, 63, 79, 97, 91) käsitti syrjityksi tulemisen (52, 53, 55, 62, 63, 91) sekä julkisissa tiloissa tapahtuvan syrjinnän (79, 97).

Syrjintä oli yhteydessä itsensä vahingoittamiseen (62) ja itsensä vahingoittamiseen ilman itsemurhatarkoitusta (53). Syrjintä oli yhteydessä itsemurhariskiin (62) ja aiempiin itsemurhayrityksiin (53, 55). Syrjintä oli yhteydessä todennäköisempään itsemurhayritykseen (91). Identiteettiin perustuva syrjintä oli yhteydessä itsemurhayrityksiin (63). Syrjintäkokemusten toistuvuudella oli yhteys sukupuolivähemmistöjen halukkuuteen kertoa itsetuhoisesta käyttäytymisestä ja lisäksi syrjintäkokemukset vähensivät menneestä itsetuhoisesta käyttäytymisestä kertomista (52).

Julkisten vessojen käyttöön liittyvää syrjintää kokeneet nuoret harkitsivat itsemurhaa ja julkisten vessojen käyttöön liittyvän syrjinnän kokeminen lisäsi merkittävästi todennäköisyyttä harkita itsemurhaa. Julkisten vessojen käyttöön liittyvä syrjintä oli yhteydessä itsemurhayrityksiin niin, että se lisäsi itsemurhayrityksiä ja toistuvia itsemurhayrityksiä. (79.) Pukuhuoneissa tapahtuva syrjintä johti itsensä vahingoittamiseen ja itsemurhayrityksiin (97).

KIELTEINEN SUHTAUTUMINEN SUKUPUOLEN JA SEKSUAALISUUDEN MONINAISUUTEEN

Kielteinen suhtautuminen sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuuteen (54, 61, 63, 72, 95, 97) koostui läheisten ihmisten vähemmistövastaisuudesta (61, 63, 72, 95) ja toisten ihmisten vähemmistövastaisuudesta (54, 95, 97).

Läheisten ihmisten vähemmistövastaisuus

Läheisten ihmisten vähemmistövastaisuus piti sisällään perheenjäsenten kielteisen suhtautumisen (63, 72, 95) ja omien vanhempien kielteiset asenteet (61).

Perheenjäsenten kriittisyys ja vihamielisyys sukupuolelle oletetusta käyttäytymisestä ja ulkonäöstä poikkeamista kohtaan oli yhteydessä itsensä vahingoittamiseen ilman itsemurhatarkoitusta (95). Kaltoinkohtelu vanhempien taholta lisäsi riskiä itsetuhoisuudesta (72). Vanhemman painostus sukupuolisen tai seksuaalisen suuntautumisen vaihtamiseen lisäsi itsemurhayrityksiä (63). Omien vanhempien kielteiset asenteet esiintyivät uskonnolliseen kasvatukseen liittyvinä ratkaisemattomina ristiriitoina, jotka olivat yhteydessä itsetuhoisiin ajatuksiin. Omien vanhempien homoja vastustavat uskonnolliset näkemykset olivat yhteydessä itsetuhoisiin ajatuksiin, pysyviin itsetuhoisiin ajatuksiin ja itsemurhayrityksiin. (61.)

Toisten ihmisten vähemmistövastaisuus

Toisten ihmisten vähemmistövastaisuus näkyi toisten ihmisten kriittisenä suhtautumisena (95), ulkoisen olemuksen arvosteluna (95, 97) ja hylätyksi tulemisena (54, 97).

Muiden aikuisten kriittisyys ja vihamielisyys sukupuolelle oletetusta käyttäytymisestä ja ulkonäöstä poikkeamista kohtaan oli yhteydessä itsensä vahingoittamiseen ilman itsemurhatarkoitusta. Kiinnostuksen kohteiden ja toimintatapojen kritisointi oli yhteydessä itsensä vahingoittamiseen ilman itsemurhatarkoitusta. Ulkoisen olemuksen arvostelun yhteys sukupuoli- ja seksuaalivähemmistönuorten itsetuhoisuuteen näkyi siten, että hiusten, ulkonäön ja pukeutumisen kritisointi oli yhteydessä itsensä vahingoittamiseen ilman itsemurhatarkoitusta. (95.) Painostus pukeutua syntymän mukaisen sukupuolen mukaisesti oli yhteydessä itsensä vahingoittamiseen ilman itsemurhatarkoitusta (95) ja väärin sukupuolittaminen transnuorilla aiheutti itsetuhoista käytöstä (97). Perheen hylkääminen oli yhteydessä vähäisempiin aikeisiin kertoa itsetuhoisuudesta (54), hylätyksi tulemisen pelosta ja kokemuksesta hylätyksi tulemisesta, mitkä olivat syynä itsensä vahingoittamiseen (97).

VÄKIVALTAKOKEMUKSET

Väkivaltakokemukset (50, 51, 53, 56, 58, 59, 62–72, 76, 77, 80–82, 85–88, 90, 92–94, 96, 97) sisälsivät kiusatuksi joutumisen (51, 58, 67, 68, 72, 76, 82, 86–88, 92, 96), uhriksi joutumisen (50, 53, 56, 58, 59, 62, 65, 66, 69, 72, 77, 81, 87, 90, 93), pahoinpitelyn (60, 62, 63, 67, 70, 71, 80, 86, 90, 94, 97), lähisuhdeväkivallan (51, 59, 62, 72, 86) ja seksuaalisen väkivallan (51, 62, 67, 72, 82, 85, 86, 94).

Kiusatuksi joutuminen

Kiusatuksi joutuminen koostui kiusaamisteoista (67, 72, 86–88, 96), koulukiusaamisesta (51, 58, 76, 82, 87), vähemmistöidentiteettiin liittyvästä kiusatuksi joutumisesta (68, 87, 92) ja verkossa tapahtuvasta kiusaamisesta (72, 82).

Kiusaamisteot olivat yhteydessä itsetuhoisiin ajatuksiin (87) ja lisäsivät riskiä itsetuhoisuuteen (72). Kiusaamisella oli yhteys itsemurhan suunnitteluun (88) ja kiusaamisen aiheuttama yksinäisyys oli yhteydessä itsemurhan harkintaan (96). Kiusatuksi joutuminen oli riski itsemurhayrityksiin (67) ja tuen puute kiusaamistapauksessa johti itsemurhayrityksiin (96). Luokkakaverien kiusaamisella oli yhteys elinikäisiin itsemurha-ajatuksiin (76). Kiusaaminen koulussa oli yhteydessä itsemurha-ajatuksiin, itsemurhasuunnitelmiin (51, 82) ja itsemurhayrityksiin (51, 87). Nämä nuoret myös yrittivät todennäköisemmin itsemurhaa (51, 58) ja heillä oli todennäköisemmin vakavia itsemurhayrityksiä (58).

Vähemmistöidentiteettiin liittyvä kiusatuksi joutuminen vertaisten häirintänä oli homoilla, lesboilla ja queer-nuorilla yhteydessä itsetuhoisiin ajatuksiin (92) ja aiheutti itsensä vahingoittamista sekä itsemurhayrityksiä (68). Lisäksi biseksuaalisilla nuorilla kiusatuksi joutuminen oli yhteydessä toistuvaan itsensä vahingoittamiseen ilman itsemurhatarkoitusta (87). Kiusatuksi joutuminen verkossa lisäsi itsetuhoisuuden riskiä (72) ja verkkokiusaaminen oli yhteydessä itsemurha-ajatuksiin sekä itsemurhasuunnitelmiin (82).

Uhriksi joutuminen

Uhriksi joutuminen piti sisällään uhriksi joutumisen kokemuksen (50, 53, 56, 58, 72, 90), vertaisten uhriksi joutumisen (59, 65, 66, 77, 93), vähemmistöidentiteettiin perustuvan uhriksi joutumisen (50, 62, 69, 81, 87) ja moninkertaisen uhriksi joutumisen (56, 58, 59).

Uhriksi joutumisen kokemus lisäsi itsetuhoisuuden riskiä (72) ja se oli yhteydessä sekä viime-aikaisiin että elinikäisiin itsemurha-ajatuksiin (56) sekä todennäköisempiin itsemurha-ajatuksiin (50, 56). Uhriksi joutumisella oli yhteys itsemurhayrityksiin (56, 58, 90), vakaviin itsemurhayrityksiin (58) ja elinikäisiin itsemurhayrityksiin (53). Uhriksi joutuminen ja itsensä vahingoittaminen ilman itsemurhatarkoitusta olivat yhteydessä elinikäisiin itsemurhayrityksiin (53). Vertaisten uhriksi joutuminen ennusti itsetuhoista käyttäytymistä (65), itsetuhoisuutta (59) ja oli yhteydessä todennäköisempään itsetuhoisuuteen (77), itsemurha-ajatuksiin (65) ja itsemurhayrityksiin (66). Toisaalta taas vähäisempi uhriksi joutuminen oli yhteydessä vähäisempään itsetuhoisuuteen (59). Yhteenkuuluvuus vertaisten kanssa ei riittänyt suojaamaan uhriksi joutumisen yhteydeltä itsemurhayrityksiin (93).

Seksuaalisen suuntautumisen vuoksi uhriksi joutuminen lisäsi itsemurha-ajatuksia (50) ja itsemurhayrityksiä (69). Sukupuoleen liittyvä uhriksi joutuminen oli yhteydessä itsemurha-ajatuk-

siin, itsemurhayrityksiin ja itsemurhariskiin (69). Väkivallan uhriksi joutuminen oli biseksuaalisilla nuorilla yhteydessä toistuvaan itsensä vahingoittamiseen ilman itsemurhatarkoitusta (87). Rikoksen uhriksi joutuminen oli yhteydessä itsensä vahingoittamiseen (62) ja vähemmistöidentiteetin vuoksi rikoksen kokeminen oli yhteydessä itsemurhayrityksiin (81). Moninkertainen uhriksi joutuminen koostui erilaisilla tavoilla uhriksi joutumisen yhteydestä laajaan itsetuhoiseen käyttäytymiseen (58) ja suuremmasta uhriksi joutumisesta, mikä oli yhteydessä suurempaan itsetuhoisuuteen (59). Usein tapahtunut uhriksi joutuminen oli yhteydessä elinikäisiin itsemurhayrityksiin (56).

Pahoinpitely

Pahoinpitely (60, 62, 63, 67, 70, 71, 80, 86, 90, 94, 97) käsitti mikroaggressiot (70, 90), fyysisen hyväksikäytön (62, 63, 67, 71, 86), henkisen pahoinpitelyn (80, 97), traumaattisen kokemuksen (60, 67) sekä vähemmistöasemaan perustuvan hyväksikäytön (71, 94).

Mikroaggressiot olivat yhteydessä tulevaan itsensä vahingoittamiseen (70) ja ne lisäsivät itsemurhayrityksiä (90). Fyysinen hyväksikäyttö oli itseään vahingoittavilla nuorilla yhteydessä kasvaneeseen todennäköisyyteen yrittää itsemurhaa (86). Fyysinen hyväksikäyttö lisäsi itsemurha-ajatuksia ja itsemurhayrityksiä (71). Fyysinen hyväksikäyttö (67) ja muu hyväksikäyttö (62) olivat riski itsemurhayrityksiin, fyysinen vahingoittaminen lisäsi itsemurhayrityksiä (63). Henkinen pahoinpitely johti itsensä vahingoittamiseen (97) ja psyykkinen pahoinpitely huoltajilta lisäsi itsemurhayrityksiä (80).

Hengenvaaralliselle traumalle altistuminen oli riski itsemurhayrityksille (67), traumaperäinen stressihäiriö oli yhteydessä itsetuhoiseen ajatteluun ja se edisti vähemmistöstressin yhteyttä itsetuhoiseen ajatteluun (60). Homofobinen, bifobinen ja transfobinen hyväksikäyttö vaikuttivat itsetuhoisuuteen (94). Homofobinen fyysinen hyväksikäyttö lisäsi itsemurha-ajatuksia ja itsemurhayrityksiä. Homofobinen sanallinen väkivalta lisäsi itsemurhayrityksiä. (71.)

Lähisuhdeväkivalta

Lähisuhdeväkivalta (51, 59, 62, 72, 86) käsitti intiimisuhdeväkivallan (51, 59, 72, 86) sekä läheisen tekemän väkivallan (62).

Intiimisuhdeväkivalta oli yhteydessä itsemurha-ajatuksiin ja itsemurhasuunnitelmiin (51). Deittailuväkivallan uhriksi joutuminen ennusti ja lisäsi itsetuhoisuutta (59). Väkivalta seurustelusuhteessa lisäsi itsetuhoisuuden riskiä ja lähisuhdeväkivalta oli yhteydessä itsemurhayrityksiin (72), lisäksi parisuhdeväkivalta lisäsi itsetuhoisilla nuorilla itsemurhayrityksiä (86). Läheisen tekemä väkivalta oli yhteydessä itsensä vahingoittamiseen ja itsemurhariskiin (62).

Seksuaalinen väkivalta

Seksuaalinen väkivalta (51, 62, 67, 72, 82, 85, 86, 94) koostui seksuaalisen materiaalin levittämisestä ilman lupaa (85), seksuaalisesta hyväksikäytöstä (51, 62, 67, 72, 86, 94) sekä seksuaalisen väkivallan uhriksi joutumisesta (51, 82).

Seksuaalisen materiaalin julkaiseminen verkossa ilman lupaa lisäsi itsemurha-ajatuksia ja itsemurhayrityksiä. Myös uhka julkaisemisesta lisäsi itsensä vahingoittamista ja itsemurhayrityksiä. (85.)

Seksuaalinen hyväksikäyttö lisäsi riskiä itsetuhoisuuteen (72), lisäsi riskiä itsensä vahingoittamiseen (62, 67) ja elinikäiseen itsensä vahingoittamiseen (67). Seksuaalinen hyväksikäyttö oli itseään vahingoittavilla nuorilla yhteydessä kasvaneeseen todennäköisyyteen yrittää itsemurhaa (86) ja seksuaalinen hyväksikäyttö lisäsi itsemurhariskiä (62, 67). Seksuaalisen väkivallan uhriksi joutuminen lisäsi itsemurhasuunnitelmia (51). Seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvällä hyväksikäytöllä oli yhteys itsetuhoisuuteen ja se lisäsi itsemurhasuunnitelmia ja itsemurhayrityksiä. Sukupuoli-identiteettiin liittyvällä hyväksikäytöllä oli yhteys itsetuhoisuuteen, ja seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvällä hyväksikäytöllä ja sukupuoli-identiteetillä oli yhteys itsetuhoisiin tunteisiin. (94.) Seksuaalisen väkivallan uhriksi joutuminen (51) ja seksuaaliseen tekoon pakottaminen (82) olivat yhteydessä itsemurha-ajatuksiin, se myös lisäsi itsemurhayrityksiä (51).

SISÄISTETTY ITSESYRJINTÄ

Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistönuorten kokeman vähemmistöstressin yhteys itsetuhoisuuteen näkyi sisäistettynä itsesyrjintänä (54, 56, 61, 70, 71, 74, 78), joka kuvautui sisäistettyinä haitallisina ajatusmalleina (54, 56, 61, 71, 78) ja leimaantumisena (56, 70, 71, 74, 78).

Sisäistetyt haitalliset ajatusmallit

Sisäistetyt haitalliset ajatusmallit (54, 56, 61, 71, 78) koostuivat sisäistetystä vähemmistökielteisestä identiteetistä (54, 56, 61, 71, 78) ja sisäistetystä homofobiasta vanhemman homovastaisuuden yhteydessä (61).

Sisäistetyn homofobian lisääntyminen lisäsi itsetuhoisia ajatuksia (61, 71) ja oli yhteydessä viimeaikaisiin ja lisääntyneisiin pitkäkestoisiin itsetuhoisiin ajatuksiin, myös pitkäkestoiset itsetuhoiset ajatukset lisääntyivät ohimenevien ajatusten sijaan. Lisäksi sisäistetty homofobia edisti sekä ristiriitojen että identiteetin ratkaisemattomuuden ja itsetuhoisten ajatusten yhteyttä. (61.) Sisäistetty homovastaisuus lisäsi itsemurha-ajatuksia, elinaikaisia itsemurha-ajatuksia (56) ja vähensi aikeita kertoa itsetuhoisuudesta (54). Sisäistetty transfobia puolestaan lisäsi itsemurhayrityksiä (78).

Sisäistetty homofobia ja vanhemman homovastaisuus näkyi uskonnollisten näkemysten ja itsetuhoisten ajatusten, pysyvien itsetuhoisten ajatusten sekä oman uskonnon hylkäämisen ja itsetuhoisten ajatusten yhteyksissä. Näiden lisäksi sisäistetty homofobia, vanhempien homovastaiset uskonnolliset näkemykset ja oman uskonnon hylkääminen olivat yhteydessä itsetuhoisiin ajatuksiin. (61.)

Leimaantuminen

Leimaantumiseen (56, 70, 71, 74, 78) liittyi sisäistetty leimaantuminen (70, 71, 74, 78) ja leimaantumisen tiedostaminen (56).

Sisäistetty leimaantuminen lisäsi itsensä vahingoittamisen intensiteettiä (74) ja se oli yhteydessä tulevaan itsensä vahingoittamiseen (70). Koettu leimaantuminen lisäsi itsemurha-ajatuksia ja itsemurhayrityksiä (71). Vähäisempi leimaantuminen vähensi itsemurhayrityksiä (78). Leimaantumisen tiedostaminen lisäsi itsemurha-ajatuksia, pysyviä itsemurha-ajatuksia ja viimeaikaisia itsemurhayrityksiä (56).

IDENTITEETIN HAAVOITTUVUUS

Identiteetin haavoittuvuus (49, 50, 54, 55, 60, 61, 62, 66, 67, 69, 76, 80, 92, 94, 95, 97) koostui kielteisestä suhtautumisesta omaan identiteettiin (54, 55, 61, 69, 76, 94, 95, 97), oman identiteetin salaamisesta (74, 94, 95), vähemmistöidentiteetistä kertomisen haasteellisuudesta (50, 62, 80, 81, 95) ja tunteidenkäsittelytaitojen merkityksellisyydestä (49, 60, 66, 67, 94, 96).

Kielteinen suhtautuminen omaan identiteettiin

Kielteinen suhtautuminen omaan identiteettiin (54, 55, 61, 69, 76, 94, 95, 97) sisälsi oman identiteetin epäselvyyden (61, 95), oman identiteetin hyväksymättömyyden (69, 97) ja omaan identiteettiin liittyvän ahdistuksen (54, 55, 76, 94).

Oman identiteetin epäselvyys ja ymmärtämisen vaikeus edisti itsensä vahingoittamista ilman itsemurhatarkoitusta (95). Identiteetin ratkaisemattomuus puolestaan lisäsi viimeaikaisia itsetuhoisia ajatuksia (61). Oman identiteetin hyväksymättömyys johti itsensä leimaamisen ja sisäistetyn vihan (97) myötä itsetuhoiseen käytökseen. Sukupuoleen liittyvä negatiivinen minäkäsitys lisäsi itsemurha-ajatuksia ja itsemurhariskiä (69). Vastenmielisyys määriteltyä sukupuolta kohtaan lisäsi itsetuhoisia ajatuksia (76). Seksuaalisen suuntautumisen negatiiviseksi kokeminen oli yhteydessä itsemurhayrityksiin. Sukupuoli-identiteetin negatiiviseksi kokeminen oli yhteydessä sekä itsemurhasuunnitelmiin että itsemurhayrityksiin. (94.) Sukupuoleen liittyvä ahdistus oli yhteydessä itsemurhayrityksiin (55) ja identiteetin rajoittaminen vähäisempiin aikeisiin kertoa itsetuhoisuudesta (54).

Oman identiteetin salaaminen

Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistönuorten kokemalla vähemmistöstressillä oli yhteys itsetuhoisuuteen oman identiteetin salaamisen (74, 94, 95) myötä, johon kuuluivat vähemmistöidentiteetin salaaminen (74, 94, 95) ja yhtäaikainen vähemmistöidentiteetin ja itsensä vahingoittamisen salaaminen (95).

Vähemmistöidentiteetin salaaminen oli yhteydessä itsensä vahingoittamiseen ilman itsemurhatarkoitusta (95). Sukupuoli-identiteetin ja seksuaalisen suuntautumisen salaaminen vaikuttivat itsensä vahingoittamiseen, lisäsivät itsemurhasuunnitelmia ja itsemurhayrityksiä. Niiden salaamisesta ahdistuminen lisäsi itsensä vahingoittamista. (94.) Vähemmistöidentiteetin salaaminen lisäsi myös itsensä vahingoittamisen intensiteettiä (74). Yhtäaikainen vähemmistöidentiteetin ja itsensä vahingoittamisen salaaminen ylläpitivät ja edistivät itsensä vahingoittamista ilman itsemurhatarkoitusta (95).

Vähemmistöidentiteetistä kertomisen haasteellisuus

Vähemmistöidentiteetistä kertomisen haasteellisuuteen kuuluivat (50, 62, 80, 81, 95) identiteetistä kertomisen stressi (50), kielteinen reaktio identiteetistä kertomiseen (62, 80, 81, 95) ja varhainen vähemmistöidentiteetistä kertominen (62, 81).

Identiteetistä kertomisen stressi lisäsi itsemurha-ajatuksia (50), joita oli enemmän, mikäli stressi oli suurempaa. Toisaalta taas muiden havaittu tieto seksuaali-identiteetistä vähensi itsemurha-ajatuksia. (50.) Ensimmäisen ystävän huono reagointi identiteetistä kertomiseen oli yhteydessä itsensä vahingoittamiseen, itsemurhariskiin (62) ja itsemurhayrityksiin (81). Ystävien menettäminen identiteetistä kertomisen jälkeen ennusti itsemurhayrityksiä (80). Lisäksi itsensä vahingoittaminen ilman itsemurhatarkoitusta liittyi hylkäämiseen ja kieltämiseen ja aiheutti hylkäämisen oletuksen (95). Vähemmistöidentiteetistä kertominen alle 16-vuotiaana oli riskitekijä itsensä vahingoittamiseen (62). Sekä nuorempana seksuaalinen identifioituminen että siitä kertominen olivat yhteydessä itsetuhoisuuteen (81).

Tunteidenkäsittelytaitojen merkityksellisyys

Tunteidenkäsittelytaitojen merkityksellisyys (49, 60, 66, 67, 94, 96) kuvautui tunteista puhumattomuutena (94), epätoivona (49, 54, 60, 96), itsemyötätuntona (66) ja myönteisinä tunnekokemuksina (67, 92).

Tunteista puhumattomuus lisäsi itsensä vahingoittamista, itsemurhasuunnitelmia ja itsemurhayrityksiä (94). Epätoivo oli yhteydessä elinikäiseen itsensä vahingoittamiseen ilman itsemurhatarkoitusta ja sillä oli yhteys alhaiseen itsetuntoon (49). Lisäksi arvottomuuden tunne johti harkitsemaan itsemurhaa (96). Toivottomuudella oli yhteys itsetuhoiseen ajatteluun ja itsemurhayrityksiin. Se myös edisti vähemmistöstressin yhteyttä itsetuhoisiin ajatuksiin. (60.) Kielteiset odotukset olivat yhteydessä vähäisempiin aikeisiin kertoa itsetuhoisuudesta (54). Kielteiset tunnekokemukset ja tunteidensäätelyn vaikeus lisäsivät itsensä vahingoittamisen intensiteettiä (74).

Itsemyötätunto oli yhteydessä sekä itsemurha-ajatuksiin että itsemurhayrityksiin (66). Lisäksi vertaisten uhriksi joutuminen edisti itsemyötätunnon kautta itsemurhayrityksiä (66). Myönteiset tunnekokemukset näkyivät suojaavina tekijöinä itsensä vahingoittamisessa, elinaikaisessa itsensä vahingoittamisessa ja itsemurhayrityksissä (67). Lisäksi hyvä itsetunto oli yhteydessä vähentyneisiin itsetuhoajatuksiin (92).

YHTEISÖLLISYYS

Yhteisöllisyys (50, 53, 56, 57, 62, 64, 66, 67, 69, 70, 72, 73, 76, 81, 83, 86, 87, 89, 93, 95, 97) sisälsi yhteenkuuluvuuden kokemuksen suojaavuuden (50, 53, 93), yhteyden perheeseen suojaavana tekijänä (67, 73, 86, 87, 93), läheisten tuen merkityksellisyyden (56, 57, 64, 69, 70, 72, 83, 87, 97), yhteisön tuen (57, 62, 64, 70, 72, 73, 87, 93, 95) ja yhteyden kouluun ja sen henkilökuntaan (58, 62, 66, 68, 72, 76, 81, 87, 89, 93).

Yhteenkuuluvuuden kokemuksen suojaavuus

Yhteenkuuluvuuden kokemuksen suojaavuus sukupuoli- ja seksuaalivähemmistönuorten kokeman vähemmistöstressin yhteytenä itsetuhoisuuteen näkyi yhteenkuuluvuuden tunteena (50, 53, 93) ja yhtäaikaisena yhteenkuuluvuuden tunteena ja uhriksi joutumisena (53, 93).

Yhteenkuuluvuus vähensi viimeisen vuoden itsemurha-ajatuksia ja itsensä vahingoittamista ilman itsemurhatarkoitusta (53). Lisäksi se vähensi elinikäisen itsetuhoisuuden vakavuutta, lähiajan itsetuhoisuutta (93), elinikäisiä itsemurhayrityksiä (53, 93) ja tulevia itsemurhayrityksiä (93). Yhteenkuuluvuuden suojaava vaikutus oli vähäisempi nuorilla, joilla oli äskettäistä itsetuhoisuutta, verrattuna nuoriin, joilla ei ollut itsetuhoisuutta. Yhteenkuuluvuuden tunne ei suojannut vertaisten uhriksi joutumisen vaikutukselta itsemurhayrityksissä. (93.) Aiempiin itsemurhayrityksiin liittyi enemmän sekä uhriksi joutumista että yhteenkuuluvuutta, toisaalta uhriksi joutumista ja yhteenkuuluvuutta oli vähemmän niillä, joilla ei ollut itsemurhayrityksiä (53).

Yhteys perheeseen suojaavana tekijänä

Yhteyteen perheeseen suojaavana tekijänä (67, 73, 86, 87, 93) kuuluivat yhteenkuuluvuuden kokemus vanhempien kanssa (67, 73, 86, 87) ja yhteenkuuluvuuden kokemus perheen kanssa (93).

Yhteenkuuluvuus vanhempien kanssa oli suojaava tekijä itsetuhoisiin ajatuksiin, itsensä vahingoittamiseen ilman itsemurhatarkoitusta (87) ja itsensä vahingoittamiseen (67). Vanhempien välittäminen oli suojaava tekijä itsetuhoisuutta vastaan (73). Yhteenkuuluvuuden tunne vanhempiin

ja perheeseen oli suojaava tekijä elinaikaisessa itsensä vahingoittamisessa ja itsemurhayrityksissä (67). Vähäinen yhteenkuuluvuus vanhempien kanssa lisäsi itseään ilman itsemurhatarkoitusta vahingoittavien nuorten itsemurhayrityksiä (86), mutta toisaalta yhteenkuuluvuus muiden kuin vanhemmuuteen liittyvien aikuisten kanssa oli suojaava tekijä itsetuhoisissa ajatuksissa (87). Yhteenkuuluvuuden kokemus perheen kanssa vähensi itsetuhoisuutta, elinikäisen itsetuhoisuuden vakavuutta ja elinikäisiä itsemurhayrityksiä. Yhteys perheeseen suojasi tulevilta itsemurhayrityksiltä vain nuoria, joilla ei ollut äskettäisiä itsemurha-ajatuksia tai itsemurhayrityksiä. (93.)

Läheisten tuen merkityksellisyys

Läheisten tuen merkityksellisyyteen (56, 57, 64, 69, 70, 72, 83, 87, 97) kuuluivat perheen tuki (56, 57, 64, 69, 83) ja riittämätön läheisten tuki (70, 72, 97).

Perheen tuki oli yhteydessä vähäisempiin elinaikaisiin itsemurha-ajatuksiin (57), vähäisempiin viimeisen vuoden itsemurha-ajatuksiin (57, 69), vähentyneeseen itsensä vahingoittamiseen (83), vähäisempiin elinaikaisiin itsemurhayrityksiin (57) ja vähäisempiin viimeisen vuoden itsemurhayrityksiin (56). Vähintään yhden aikuisen hyväksyntä vähensi itsemurhayrityksen todennäköisyyttä (64). Riittämätön läheisten tuki näkyi vanhempien ja perheen riittämättömänä identiteetin tukemisena, mikä oli yhteydessä itsensä vahingoittamiseen (97). Vähäinen tuki perheeltä oli yhteydessä tulevaan itsensä vahingoittamiseen (70), myös vähäisempi muilta sukulaisilta saatu tuki lisäsi itsetuhoisuutta (72).

Yhteisön tuki

Yhteisön tukeen (57, 62, 64, 70, 72, 73, 87, 93, 95) kuuluivat yhteenkuuluvuuden kokemus vertaisten kanssa (64, 93), vähemmistöyhteisön tuki (57, 95), ystävien tuki (57, 62, 72, 73, 87) ja vähäinen sosiaalinen tuki 50, 62, 70).

Yhteenkuuluvuuden kokemus vertaisten kanssa vähensi lähiajan itsetuhoisuutta ja elinikäisiä itsemurhayrityksiä (93). Vähintään yhden vertaisen hyväksyntä vähensi itsemurhayrityksen todennäköisyyttä (64).

Vähemmistöyhteisön tuki oli yhteydessä itsemurha-ajatuksiin ja se vahvisti vähemmistöidentiteetin ja itsemurha-ajatusten yhteyttä. Suurempi vähemmistöyhteisön tuki oli yhteydessä todennäköisempiin itsemurha-ajatuksiin ja lisäsi elinikäisiä itsemurhayrityksiä. (57.) Toisaalta taas vähemmistöyhteisön tuki ja hyödyllisyys vähensivät itsensä vahingoittamista ilman itsemurhatarkoitusta (95). Ystäviltä saatu tuki lisäsi itsetuhoisuuden riskiä (72) ja suurempi määrä LGBTQ ystäviä oli riskitekijä itsensä vahingoittamisessa (62). Vertaisyhteisöön kuuluminen (73) ja seksuaalivähemmistöön identifioituminen (72) olivat riski itsetuhoisuuteen. Kuitenkin ystävien välittäminen oli suojaava tekijä itsensä vahingoittamiselta ilman itsemurhatarkoitusta (87) ja heteroseksuaaliystävien tuki vähensi sekä viimeaikaisia että elinikäisiä itsemurha-ajatuksia (57).

Sosiaalisen tuen vähäisyys oli yhteydessä itsensä vahingoittamiseen ja itsemurhariskiin (62). Vähäinen muu merkityksellinen tuki oli yhteydessä tulevaan itsensä vahingoittamiseen (70) ja ulkopuolelle sulkeminen lisäsi itsemurha-ajatuksia (50).

Yhteys kouluun ja sen henkilökuntaan

Yhteys kouluun ja sen henkilökuntaan (58, 62, 66, 68, 72, 76, 81, 87, 89, 93) koostui yhteydestä kouluun (68, 87, 89), yhteenkuuluvuuden kokemuksesta koulun kanssa (58, 66, 93) ja yhteydestä koulun henkilökuntaan (58, 62, 72, 76, 81, 87).

Myönteiset kokemukset koulussa vähensivät itsetuhoista ajattelua, itsensä vahingoittamista ja itsemurhayrityksiä (68). Koulun turvallisuus suojasi toistuvalta itsensä vahingoittamiselta ilman itsemurhatarkoitusta ja se oli suojaava tekijä itsemurhayrityksissä (87). Heikompi yhteys kouluun sitä vastoin lisäsi itsetuhoisia ajatuksia (89). Yhteenkuuluvuuden kokemus koulun kanssa vähensi lähiajan itsetuhoisuutta, elinikäisen itsetuhoisuuden vakavuutta ja elinikäisiä itsemurhayrityksiä. Yhteys kouluun oli lisäksi yhteydessä vähäisempiin tuleviin itsemurhayrityksiin. (93.) Kouluun kuulumisentunne samanaikaisesti verkko- ja koulukiusaamisen kanssa oli yhteydessä itsemurhayrityksiin ja vakavan itsemurhayrityksen tekemiseen (58). Kouluun kuulumisentunne ja vertaisten uhriksi joutuminen olivat yhteydessä itsemurha-ajatuksiin ja -yrityksiin (66).

Yhteyden puuttuminen koulun aikuiseen näkyi verkko- ja koulukiusattujen itsetuhoisena käyttäytymisenä (58). Koettu koulun henkilökunnan epäoikeudenmukaisuus lisäsi riskiä itse-

tuhoisuuteen (72) ja kielteinen puhe seksuaalivähemmistöistä oppitunneilla oli yhteydessä itsemurhayrityksiin (81). Jos henkilökunnassa ei ollut avoimesti vähemmistöön kuuluvia, oli se yhteydessä itsemurhariskiin (62) ja vähäisempi tuki opettajalta lisäsi todennäköisyyttä itsetuhoisuuteen (72). Opettajan kiusaamisella oli yhteys itsemurha-ajatuksiin ja opettajan hyväksikäytöllä oli yhteys elinaikaisiin itsemurha-ajatuksiin (76). Kuitenkin koettu opettajan huolenpito oli tärkein suojaava tekijä itsetuhoisiin ajatuksiin (87).

VÄHEMMISTÖSTRESSITEKIJÖIDEN KASAUTUMINEN

Vähemmistöstressitekijöiden kasautuminen (50, 54, 60, 62, 74, 75, 83, 91, 95, 96) sukupuoli- ja seksuaalivähemmistönuorten kokeman vähemmistöstressin yhteytenä itsetuhoisuuteen sisälsi kuormittumisen (50, 54, 91, 95, 96) ja yleistyneet vähemmistöstressitekijät (60, 62, 74, 75, 83).

Kuormittuminen

Kuormittuminen (50, 54, 91, 95, 96) näkyi koettuna kuormittavuutena (50, 91), kertyneenä vähemmistöstressinä itsetuhoisuudesta kertomisen esteenä (54) ja itsetuhoisuuden käyttönä selviytymiskeinona (95, 96).

Koettu kuormittavuus lisäsi itsemurha-ajatuksia (50), edisti syrjinnän yhteyttä itsetuhoisissa ajatuksissa (91), edisti seksuaalisen suuntautumisen vuoksi uhriksi joutumisen, masennuksen ja itsemurha-ajatusten yhteyttä ja edisti vähemmistöidentiteetistä kertomisen stressin, masennuksen ja itsemurha-ajatusten yhteyttä (50).

Elinikäinen vähemmistöstressi vähensi aikeita kertoa itsetuhoisuudesta perheenjäsenille, ystäville, kumppaneille, hoitotyön ammattilaisille, lääkäreille, hengellisille ohjaajille ja verkkoneuvontapalveluissa. Kaiken kaikkiaan elinaikainen vähemmistöstressi oli yhteydessä haluttomuuteen puhua kenellekään itsetuhoisuudesta. (54.)

Itsetuhoisuuden käyttö selviytymiskeinona näkyi vertaisilta tuen hakemisena käyttäen itsensä vahingoittamista ilman itsemurhatarkoitusta ja sen käyttöä keinona aiemmin saavuttamattomien resurssien tavoittamiseksi (95). Selviytymiskeinona kiusaamista vastaan toimivat itsetuhoiset ajatukset ja itsemurhayritys. Myös itsetuhoisuuteen perustuvia sairaalahoitojaksoja käytettiin selviytymiskeinona kiusaamista vastaan. (96.)

Yleistyneet vähemmistöstressitekijät

Yleistyneisiin vähemmistöstressitekijöihin (60, 62, 74, 75, 83) kuuluivat yksilölliset vähemmistöstressitekijät (62, 74, 75, 83), ihmissuhteisiin liittyvät vähemmistöstressitekijät (62, 74), yleinen vähemmistöstressi (60).

Yksilölliset vähemmistöön liittyvät riskitekijät olivat yhteydessä itsemurhariskiin, itsensä vahingoittamiseen (62) ja ne lisäsivät päivittäin koetun vähemmistöstressin myötä itsensä vahingoittamisen intensiteettiä (74). Vähemmistökohtaiset tekijät ennustivat itsetuhoista käytöstä ja ajatuksia (83) ja erityisesti naiseksi syntymässä määritetyt raportoivat enemmän sukupuoli- ja seksuaaliseen suuntautumisen perustuvaa uhriksi joutumista ja itsetuhoisa ajatuksia (75).

Ihmissuhteisiin liittyvät vähemmistöstressitekijät lisäsivät päivittäin koetun vähemmistöstressin myötä itsensä vahingoittamisen intensiteettiä (74). Lisäksi henkilöiden väliset vähemmistöriskitekijät olivat yhteydessä itsensä vahingoittamiseen ja itsemurhariskiin (62). Yleinen vähemmistöstressi näkyi sukupuoli- ja seksuaalivähemmistönuorten kokemana yhteytenä itsetuhoiseen ajatteluun ja itsemurhayrityksiin (60).

POHDINTA

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata sukupuoli- ja seksuaalivähemmistönuorten kokeman vähemmistöstressin yhteyttä heidän itsetuhoisuuteensa. Tuloksissa havaittiin itsetuhoisuuteen keskeisimpinä yhteydessä olevia vähemmistöstressin distaalisia ja proksimaalisia osa-alueita, määrällisesti distaalisten tekijöiden osuus oli merkittävä suhteessa proksimaalisiin.

Proksimaalisista tekijöistä nuoruuden ajanjaksoon usein kohdentuva identiteetin haavoittuvuus ja sen osalta erityisesti vähemmistöidentiteetistä kertomisen haasteellisuus nousivat tässä katsauksessa esiin yhteyksinä erilaisen itsetuhoisuuden muotojen lisääntymiseen. Varhainen vähemmistöidentiteetistä kertominen ja koettu kielteinen reaktio omasta identiteetistä kertomiseen täsmentyivät erityisesti nuoruusiän ajanjakson piirteiksi, sillä läheisten hyväksynnällä on erityinen merkitys nuoren kokonaisvaltaiseen terveyteen ja oman identiteetin hyväksymiseen. (19, 22, 23.)

Itsetuhoisuudelta suojaavana tekijänä oli sekä perheeltä ja läheisiltä saatu tuki, että kokemus yhteenkuuluvuudesta. Perheen tuki onkin

keskeinen mielenterveyttä suojaava tekijä ja antaa nuorille voimavaroja käsitellä vaikeita tilanteita, jotka aiheutuvat syrjinnästä ja yhteiskunnan normatiivisuudesta. (7, 18). Vanhempien kielteiset asenteet näkyivät tässä tutkimuksessa itsetuhoisuuden lisääntymisenä ja nuorten pelkona hylätyksi tulemisesta, sillä seksuaalisuudesta tai transsukupuolisuudesta kertominen voi johtaa vanhempien torjuntaan ja hyväksymättömyyteen ja jopa oman lapsen hylkäämiseen (22). Turvallinen ja hyväksyvä ympäristö puolestaan auttaa sukupuoli- ja seksuaalivähemmistönuorta hyväksymään oman identiteetin (7, 18). Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistönuoret ovat suuremmassa riskissä sosiaaliselle eristäytyneisyydelle ja perheen hylkäämiselle. Nuoret voivat muodostaa valittuja perheitä joko vertaisten tai vanhempien vähemmistöhenkilöiden kanssa, jotka imitoivat ydinperherakennetta, mikä toimii vastauksena sekä kodin että yhteisön hylkäämiselle. (26.)

Tuloksissa näkyi vertaisilta saadun tuen ristiriitainen yhteys itsetuhoisuuteen. Yhteenkuuluvuuden kokemus vertaisten kanssa vähensi itsetuhoisuutta ja itsemurhayrityksiä sekä itsensä vahingoittamista ilman itsemurhatarkoitusta. Lisäksi ystävien välittäminen oli suojaava tekijä itsensä vahingoittamiselta ilman itsemurhatarkoitusta ja heteroseksuaaliystävien tuki vähensi itsemurha-ajatuksia. Vähemmistöyhteisön tuki ja vertaisyhteisöön kuuluminen kuitenkin olivat yhteydessä itsetuhoisuuteen, itsemurha-ajatuksiin ja lisääntyneisiin itsemurhayrityksiin. Tämän ristiriidan yhteyttä itsetuhoisuuteen selittänee avun ja tuen hakeminen epävirallisia kanavia pitkin, jolloin lähellä olevat vertaiset voivat kuormittua liiallisesti (41). Ilmiön tunnistaminen ja ennaltaehkäisy olisi rakenteellisella tasolla merkityksellistä.

Yhteiskunnallisella tasolla heteronormatiivisuus näyttäytyy toivotumpana tapana olla ihminen ja se heijastuu yhteiskunnallisiin rakenteisiin, käytäntöihin ja ihmissuhteisiin (20). Tämän tutkimuksen mukaan rakenteellinen kuormittuminen lisäsi itsetuhoisuutta yhteiskunnan normatiivisuuden ja syrjinnän kautta. Yhteiskunnan ja elinympäristön ymmärtämättömyys vähemmistöjä kohtaan oli yhteydessä itsemurhariskiin ja itsemurhayrityksiin, heteroseksismi puolestaan lisääntyneisiin itsemurhayrityksiin. Heteroseksismi näyttäytyy heteroseksuaalisuuden paremmuutena ja on ilmiönä rinnastettavissa rasismiin (20).

Konservatiivisuuden nousun mukana on etenkin Yhdysvalloissa säädetty runsaasti julkisten tilojen käyttöä rajaavia lakeja ja asetuksia. Muribin (33) tutkimuksen mukaan laeilla ja asetuksilla pyrittiin joko syrjinnän laillistamiseen julkisissa tiloissa tai trans- ja muun sukupuolisten toimien rikollisiksi tekemiseen. Tässä tutkimuksessa todettiin, että julkisten vessojen käyttöön liittyvää syrjintää kokeneet nuoret harkitsivat todennäköisemmin itsemurhaa ja syrjintäkokemukset lisäsivät itsemurhayrityksiä. Myös pukuhuoneissa tapahtuva syrjintä johti itsensä vahingoittamiseen ja itsemurhayrityksiin. Koulujen ja muiden julkisten tilojen käyttösuunnitteluun tulisi ottaa sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöedustajia mukaan sukupuolineutraalien vessojen ja neutraalien puku- ja pesuhuonetilojen saavutettavuudeksi (25). Laajemmin asiaa tulisi huomioida kaupunkisuunnittelussa ja julkishallinnon toiminnassa (33).

Tutkimuksessa merkitykselliseen rooliin nousi koulun turvattomuus, mikä oli riski itsetuhoisuudelle ja turvattomuus oli itseään vahingoittavilla nuorilla yhteydessä itsemurhayrityksiin. Tämä näkyy myös THL (18) yhdenvertaisuus ja syrjintä sateenkaarinuorten ja -lasten elämässä artikkelissa, jonka mukaan sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvat nuoret kokivat kouluympäristön riittämättömäksi ja turvattomaksi muita nuoria useammin ja erityisesti sukupuolivähemmistöihin kuuluvat nuoret kokivat useammin koulukiusaamista ja fyysistä uhkaa. Tässä tutkimuksessa todettiin, että koulukiusaaminen oli yhteydessä itsemurha-ajatuksiin, -suunnitelmiin ja itsemurhayrityksiin, lisäksi luokkakaverien kiusaamisella oli yhteys elinikäisiin itsemurha-ajatuksiin. Koulukiusaamisen uhriksi joutuminen on yleisempää sukupuoli- ja seksuaalivähemmistönuorilla myös Suomessa, sillä aiemman tutkimuksen mukaan etenkin transsukupuoliset nuoret kokevat kiusaamista useammin kuin cis- sukupuoliset nuoret (16).

Suomessa seksuaalivähemmistöihin kuuluvat kokivat kaikilla koulutusasteilla yli kaksinkertaisesti seksuaaliväkivaltaa heteroihin verrattuna (17, 18). Erilaiset väkivaltakokemukset, kuten hyväksikäyttö, lähisuhdeväkivalta ja seksuaalinen väkivalta lisäsivät nuorten itsetuhoisuutta. Yläkoulun 8.- ja 9.-luokilla sukupuolivähem-

mistöihin kuuluvat kokivat seksuaaliväkivaltaa kaksinkertaisesti, ammatillisissa oppilaitoksissa yli kaksinkertaisesti ja lukioissa jonkin verran enemmän cissukupuolisiin verrattuna vuonna (17).

Koulujen opetusmateriaaleissa seksuaalisuutta ja sukupuolen moninaisuutta käsitellään pääasiassa terveystiedossa, eikä heteronormatiivisuutta kyseenalaisteta muussa opetusmateriaalissa (24). Koettu opettajan huolenpito oli tärkein suojaava tekijä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistönuoren itsetuhoisiin ajatuksiin, niinpä opettajien olisi olennaista sisällyttää pedagogisiin opetussuunnitelmiin sukupuolinen ja seksuaalinen moninaisuus ja arvioida kriittisesti heteronormatiivisuuden olettamaa (24). Yläkoulun terveydenhoitajilla on vaihteleva ja kirjava suhtautuminen seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuuteen (28) ja koulun aikuisten tulisi tiedostaa sukupuolittuneiden käytänteiden, termien ja sanojen käyttö, sillä tämän tutkimuksen mukaan yhteys opettajaan, kouluun ja muuhun koulun henkilökuntaan suojasi sukupuoli- ja seksuaalivähemmistönuoria itsetuhoisuudelta. Nuoret ovat toivoneet kouluihin unisex-vessoja, liikuntatuntien sekaryhmiä sekä moninaisuutta ymmärtäviä opettajia (25). Rakenteellisen muutoksen aikaansaaminen voi olla merkityksellinen tekijä vähentämässä ympäristön kielteisestä suhtautumisesta sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuudesta aiheutuvaa kuormittumista.

Luotettavuus ja eettisyys

Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen luotettavuuden arvioinnissa voidaan käyttää JBI:n kriteereitä tutkimuskysymyksen selkeyden ja yksiselitteisyyden arviointiin (98). Tässä katsauksessa tutkimuskysymys jäsennettiin PEO:n kautta ja se toi esiin keskeiset elementit: sukupuoli- ja seksuaalivähemmistönuoret, vähemmistöstressin ja itsetuhoisuuden (45, 46). Mukaanotto- ja poissulkukriteerit ovat perusteltu selkeästi, hakustrategia on kuvattu yksityiskohtaisesti ja toteutettu yhteistyössä informaatikon kanssa. Julkaisuharhan riskiä on pienennetty useiden eri tieteenalojen tietokantoja ja asianmukaista hakustrategiaa käyttämällä. (98.) Katsaukseen valituista tutkimuksista valtaosa (39 kpl) oli toteutettu Yhdysvalloissa, seitsemän tutkimusta Euroopassa, yksi Australiassa, yksi Brasiliassa ja yksi Kiinassa, joten tutkimuksen tulosten yleistettävyys vaatii kulttuurierojen huomioonottamista. Tutkimukset on tehty pääosin länsimaisissa kulttuureissa, joten tulokset auttavat tarkastelemaan näiden ilmiöiden välisiä yhteyksiä myös Suomessa.

Kaikissa tutkimuksen tekemisen vaiheissa on pyritty läpinäkyvyyteen, tarkkuuteen ja huolelliseen työskentelyyn (102). Prosessin eteneminen on kuvattu mahdollisimman avoimesti ja suurella tarkkuudella. Viittaukset on tehty yhtenäisellä viittaustekniikalla ja alkuperäisiä lähteitä kunnioittaen.

Johtopäätökset

Vähemmistöstressillä on useita erilaisia yhteyksiä itsetuhoisuuteen. Johtopäätöksinä voidaan todeta, että sukupuoli- ja seksuaalivähemmistönuorten kokeman vähemmistöstressin yhteys heidän itsetuhoisuuteensa näkyi etenkin rakenteellisissa ja distaalisissa tekijöissä. Erityisesti koulukiusaamisen ja väkivaltakokemusten yhteydet itsetuhoisuuteen korostuivat merkityksellisinä vähemmistöstressin osatekijöinä. Toisaalta suojaavina tekijöinä itsetuhoisuuteen todettiin yhteenkuuluvuus ja tuki, joita saatiin niin lähipiiristä kuin kouluympäristöstäkin.

Jatkotutkimusaiheet

Nuorten kanssa toimivien henkilöiden perehdytys sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuuteen sekä itsetuhoisuuteen voi toimia merkityksellisenä tekijänä ennaltaehkäisyn ja varhaisen puuttumisen mahdollistajina. Lisää tietoa aiheesta tarvitaan, sillä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistönuorten kokeman vähemmistöstressin yhteyksiä heidän itsetuhoisuuteensa on suomalaisessa yhteiskunnassa tutkittu melko vähän. Vähemmistönäkökulman ja -stressin tiedostaminen, koulutuksen sekä konkreettisten muutosten lisääminen lainsäädäntöä myöten mahdollistavat hyvinvoinnin edistämisen ja terveyserojen kaventamisen.

RAHOITTAJAT:

Tutkimusta ei ole rahoittanut mikään taho.

KIRJOITTAJIEN KONTRIBUUTIOT:

Kärki, Kokko, Paavilainen, Kylmä ovat merkittävästi osallistuneet tutkimuksen alkuun saattamiseen ja suunnitteluun tai aineiston keräämiseen tai aineiston analysoimiseen ja tulkintaan

Kärki, Kokko, Paavilainen, Kylmä ovat osallistuneet artikkelin luonnostelemiseen tai sen kriittiseen tarkistamiseen siten, että on merkittävästi vaikuttanut sen sisältöön,

Kärki, Kokko, Paavilainen, Kylmä ovat hyväksyneet julkaistavan version

Kärki, Kokko, Paavilainen, Kylmä ottavat vastuun artikkelin kaikista osa-alueista ja sitoutuvat osallistumaan artikkelissa mahdollisesti ilmenevien epäselvyyksien selvittämiseen.

Kärki, A., Kokko, M., Paavilainen, E., Kylmä, J. ***The association of minority stress experienced by gender and sexual minority youth with their self-destructiveness – systematic review.*** **Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti – Journal of Social Medicine 2025: 62: 660–695.**

Young people from gender and sexual minorities (LGBTIQ) are at increased risk of suicidality. They experience prejudice, discrimination, violence, bullying at school and loneliness. The purpose of this literature review was to describe the connection between minority stress experienced by gender and sexual minority youth and their self-destructiveness.

A total of 49 studies were selected for which searches were conducted in six different databases in the health and social sciences, CINAHL Complete (Ebsco), Medline (Ebsco), Medic, Psycinfo (Ovid), SAGE and Scopus. The search was limited to peer-reviewed studies for the time frame 2014-2024. The quality of the selected studies was assessed using the Joanna Briggs Institute (JBI) criteria. Data analysis was performed using inductive content analysis.

The results showed different associations of both distal and proximal minority stressors with suicidality. The most important findings of the study were the association of experiences of violence and structural determinants with suicidality. Different types of violent experiences, such as abuse and bullying, increased suicidality in adolescents. Negative parental attitudes were reflected in increased suicidality and fear of rejection. Structural distress increased suicidality through societal normativity and discrimination. Lack of understanding of minorities in society and the living environment was associated with suicide risk and suicide attempts. The results also showed that suicidality was reduced by young people's experience of connectedness and support from family and other relatives. Connectedness with teachers, school and other school staff was a protective factor against suicidality. In conclusion, the association of minority stress experienced by gender and sexual minority youth with their suicidality was particularly evident in distal stress factors.

For example, training designed for educational, social and healthcare professionals on the diversity of gender and sexuality, as well as on self-destruction, can be a significant factor in the prevention and early intervention of self-destruction.

Keywords: gender and sexual minorities, youth, minority stress, self-harm, systematic review

Saapunut 20.06.2024
Hyväksytty 14.02.2025

LÄHTEET

(1) Flatt JD, Cicero EC, Kittle KR, ym. Recommendations for Advancing Research With Sexual and Gender Minority Older Adults. J Gerontol B, Psychol Sci Soc Sci 2022;77(1):1–9. doi: https://doi.org/10.1093/geronb/gbab127

(2) Primeau CA, Vader K, Philpott HT, ym. A Need for Greater Emphasis on 2SLGBTQIA+ Health Among Physiotherapists in Canada. Physiother Can 2022;74(2):117–120. doi:10.3138/ptc-2021-0107-gee.

(3) Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. THL. Tasa-arvosanasto. Sukupuolten tasa-arvo. Tasa-arvotiedon keskus 2022. Luettu 4.11.2023. https://thl.fi/aiheet/sukupuolten-tasa-arvo/sukupuoli/tasa-arvosanasto

(4) SETA. Sateenkaarisanasto. Sateenkaarisanasto suomeksi Seta ry:n verkkosivuilla https://seta.fi/sateenkaaritieto/sateenkaarisanasto/ Luettu 31.10.2023.

(5) Jaskari O, Keski-Rahkonen A. Vähemmistöstressi uhkana seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen terveydelle. Duodecim 2021; 137:1781–1788.

(6) Ansell N. Children, Youth and Development. 2nd ed. London: Routledge; 2016, 1-8. https://doi.org/10.4324/9780203829400

(7) Taavetti R, Alanko K, Hästbacka N, ym. Sateenkaareva nuoruus ja merkitykselliset ihmissuhteet. Kirjassa: Lahti A, Aarnio K, Moring A, Kerppola J. (toim.) Perhe- ja läheissuhteet sateenkaaren alla. Helsinki: Gaudeamus; 2020, 31–46.

(8) Kiuru, N. Nuoruus. Kirjassa: Pulkkinen L, Ahonen T, Ruoppila I, Aunola, K. (toim.) Ihmisen psykologinen kehitys. Jyväskylä: PS-kustannus; 2023, 182–242.

(9) Nuorisolaki 21.12.2016/1285. https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285. Luettu 30.11.2023.

(10) Ilmakunnas, M. Kuka on nuori? Duodecim 2018;134(8):763.

(11) Helenius J, Kivimäki H. Lasten ja nuorten hyvinvointi-Kouluterveyskysely 2023: Tytöistä yli kolmannes ja pojista joka viides kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi. 2023.

(12) Meyer IH. Minority Stress and Mental Health in Gay Men. J Health Soc Behav 1995;36(1):38–56.

(13) Sumia M, Savioja H, Lindberg N, ym. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten mielenterveys. Suom Laakaril 2015;70(26-32):1919-1925. http://www.fimnet.fi/cgi-cug/brs/artikkeli.cgi?docn=000043183

(14) Amos R, Manalastas EJ, White R, ym. Mental health, social adversity, and health-related outcomes in sexual minority adolescents: a contemporary national cohort study. Lancet Child Adolesc Health 2020;4(1):36–45. https://doi.org/10.1016/S2352-4642(19)30339-6

(15) Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. THL. Sukupuolten tasa-arvo. Jokainen voi vahvistaa sateenkaarilapsen ja -nuoren mielenterveyttä. Tasa-arvotiedon keskus 2022. https://thl.fi/aiheet/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-edistaminen/tietopaketti-sateenkaarilapsista-ja-nuorista-ammattilaiselle/miten-kohdata-sateenkaarilapsi-ja-nuori-sensitiivisesti/jokainen-voi-vahvistaa-sateenkaarilapsen-ja-nuoren-mielenterveytta Luettu 3.11.2023.

(16) Sares-Jäske L, Czimbalmos M, Majlander S, ym. Gendered Differences in Experiences of Bullying and Mental Health Among Transgender and Cisgender Youth. J Youth Adolesc 2023;52(8):1531–1548. https://doi.org/10.1007/s10964-023-01786-7

(17) Opetushallitus. Väkivallan yleisyys lasten ja nuorten kokemana. Luettu 24.1.2024. https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/vakivallan-yleisyys-lasten-ja-nuorten-kokemana

(18) Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. THL. Sukupuolten tasa-arvo. Yhdenvertaisuus ja syrjintä sateenkaarilasten ja – nuorten elämässä. https://thl.fi/aiheet/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-edistaminen/tietopaketti-sateenkaarilapsista-ja-nuorista-ammattilaiselle/yhdenvertaisuus-ja-syrjinta-sateenkaarilasten-ja-nuorten-elamassa Luettu 3.5.2024.

(19) Kaltiala-Heino R, Bergman H, Työläjärvi M, ym. Gender dysphoria in adolescence: current perspectives. Adolesc Health Med Ther 2018;9:31–41. https://doi.org/10.2147/AHMT.S135432

(20) Lehtonen, J. Seksuaalisuus ja sukupuoli koulussa. Näkökulmana heteroseksuaalisuus ja ei-heteroseksuaalisten nuorten kokemukset. Helsinki: Yliopistopaino; 2003.

(21) Bishop MD, Fish JN, Hammack PL, ym. Sexual Identity Development Milestones in Three Generations of Sexual Minority People: A National Probability Sample. Dev Psychol 2020;56(11):2177–2193. doi: 10.1037/dev0001105.

(22) Katz-Wise SL, Rosario M, Tsappis M. LGBT Youth and Family Acceptance. Pediatr Clin North Am 2016;63(6):1011–25. https://doi.org/10.1016/j.pcl.2016.07.005

(23) Russell ST, Fish JN. Sexual Minority Youth, Social Change, and Health: A Developmental Collision. Res Hum Dev 2019;16(1):5–20. https://doi.org/10.1080/15427609.2018.1537772

(24) Kjaran JI, Lehtonen J. Windows of opportunities: Nordic perspectives on sexual diversity in education. International journal of inclusive education. 2018;22(10):1035–47. https://doi.org/10.1080/13603116.2017.1414319

(25) Berg P, Kokkonen M. ”Et olis sekaryhmät, unisex-pukuhuone ja et opettajia olis jotenkin perehdytetty asiaan” – Sateenkaarinuoret, koululiikunta ja liikuntaharrastukset. Kasvatus & Aika 2020;14(3), 43–59.

(26) Hailey J, Burton W, Arscott J. We Are Family: Chosen and Created Families as a Protective Factor Against Racialized Trauma and Anti-LGBTQ Oppression Among African American Sexual and Gender Minority Youth. J GLBT Fam Stud 2020;16(2):176–91.

(27) ILGA-Europe. The 13th edition of our Annual Review of the Human Rights Situation of Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex People in Europe and Central Asia. Luettu 5.3.2024. https://www.ilga-europe.org/report/annual-review-2024/

(28) Laiti M, Parisod H, Pakarinen A, ym. LGBTQ+ Students’ Experiences of Junior High School Nursing in Finland: A Qualitative Study. J Sch Nurs 2021;37(6):491-502. doi:10.1177/1059840520910791

(29) Källström M, Nousiainen N, Jern P, ym. Mental health among sexual and gender minorities: A Finnish population-based study of anxiety and depression discrepancies between individuals of diverse sexual orientations and gender minorities and the majority population. PloS One 2022;17(11):e0276550–e0276550. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0276550

(30) Frost DM, Meyer IH. Minority stress theory: Application, critique, and continued relevance. Curr Opin Psychol 2023;51:101579–101579.

(31) Meyer IH. Prejudice, Social Stress, and Mental Health in Lesbian, Gay, and Bisexual Populations: Conceptual Issues and Research Evidence. Psychol Bull 2003;129(5):674–97. https://doi.org/10.1037/0033-2909.129.5.674

(32) Testa RJ, Habarth J, Peta J, ym. Development of the Gender Minority Stress and Resilience Measure. Psychol Sex Orientat Gend Divers 2015;2(1):65–77. doi: 10.1037/sgd0000081.

(33) Murib Z. Administering Biology: How "Bathroom Bills" Criminalize and Stigmatize Trans and Gender Nonconforming People in Public Space. Administrative theory & praxis. 2020;42(2):153–171. doi: 10.1080/10841806.2019.1659048

(34) Mustanski B, Espelage, DL. Why Are We Not Closing the Gap in Suicide Disparities for Sexual Minority Youth? Pediatrics 2020;145(3):1–3. https://doi.org/10.1542/peds.2019-4002

(35) Raifman J, Charlton BM, Arrington-Sanders R, ym. Sexual Orientation and Suicide Attempt Disparities Among US Adolescents: 2009–2017. Pediatrics 2020;145(3):1–11. doi:10.1542/peds.2019-1658

(36) Haravuori H, Kiviruusu O, Lindgren M, ym. Nuorten itsetuhoisuuden esiintyvyys: Kouluterveyskyselyn 2021 tuloksia. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL; 2022,49. http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-966-5

(37) Pirkola S, Eriksen H, Isometsä E, ym. Itsemurhien ehkäisy ja itsemurhaa yrittäneen hoito. Duodecim 2020;136(2):171–172.

(38) Skegg K. Self-harm. Lancet 2005;366(9495):1471–1483. https://doi.org/10.1016/S0140-6736(05)67600-3

(39) Demuthova S, Demuth A. The prevalence and most frequent forms of self-harm in adolescents. In International Conference on Research in Psychology 2019;39–51. doi: 10.33422/icrpconf.2019.03.139

(40) World Health Organization. Helping adolescents thrive toolkit: strategies to promote and protect adolescent mental health and reduce self-harm and other risk behaviours. Geneva: World Health Organization and the United Nations Children's Fund (UNICEF).2021. 9789240025554-eng.pdf (who.int)

(41) Worrell S, Waling A, Anderson J, ym. Coping with the stress of providing mental health-related informal support to peers in an LGBTQ context. Cult Health Sex 2023;25(8):991–1006. https://doi.org/10.1080/13691058.2022.2115140

(42) Pater J, Mynatt E. Defining digital self-harm. In Proceedings of the 2017 ACM Conference on Computer Supported Cooperative Work and Social Computing. 2017;1501-1513. https://doi.org/10.1145/2998181.2998224

(43) Patchin JW, Hinduja S. Digital Self-Harm Among Adolescents. J Adolesc Health 2017;61(6):761–766. http://dx.doi.org/10.1016/j.jadohealth.2017.06.012.

(44) Bettany-Saltikov J, McSherry R. EBOOK: How to do a Systematic Literature Review in Nursing: A step-by-step guide. Open University Press. McGraw-Hill Education; 2016, 101–128.

(45) Davies A. Carrying out systematic literature reviews: an introduction. Br J Nur 2019;28(15):1008–1014. https://doi.org/10.12968/bjon.2019.28.15.1008

(46) Saimbert M. Developing Clinical Questions or a Systematic review. Kirjassa: Holly E, Salmond S, Saimbert M. Comprehensive Systematic Review for Advanced Practice Nursing. 3rd ed. New York: Springer Publishing Company; 2021, 87–100.

(47) Mohamed Shaffril HA, Samsuddin SF, Abu Samah A. The ABC of systematic literature review: the basic methodological guidance for beginners. Qual Quant 2021;55(4):1319–1346. https://doi.org/10.1007/s11135-020-01059-6

(48) Liberati A, Altman DG, Tetzlaff J, ym. The PRISMA statement for reporting systematic reviews and meta-analyses of studies that evaluate health care interventions: explanation and elaboration. Ann Intern Med 2009; 151(4), W-65. doi: 10.1371/journal.pmed.1000100

(49) * Arcelus J, Claes L, Witcomb GL, ym. Risk Factors for Non-Suicidal Self-Injury Among Trans Youth. J Sex Med. 2016;13:402–412. doi: 10.1016/j.jsxm.2016.01.003

(50) * Baams L, Grossman AH, Russell ST. Minority Stress and Mechanisms of Risk for Depression and Suicidal Ideation Among Lesbian, Gay, and Bisexual Youth. Dev Psychol 2015;51:699–696. doi: 10.1037/a0038994

(51) * Boyas JF, Villarreal-Otálora T, Alvarez-Hernandez LR, ym. Suicide ideation, planning, and attempts: the case of the Latinx LGB youth. Health Promot Perspect. 2019;9:198–206. doi: 10.15171/hpp.2019.28

(52) * Burke TA, Bettis AH, Barnicle SC, ym. Disclosure of Self-Injurious Thoughts and Behaviors Across Sexual and Gender Identities. Pediatrics 2021;148:1–11. doi: 10.1542/peds.2021-050255

(53) * Busby DR, Horwitz AG, Zheng K, ym. Suicide risk among gender and sexual minority college students: The roles of victimization, discrimination, connectedness, and identity affirmation. J Psychiatr Res 2020;121:182–188. doi: 10.1016/j.jpsychires.2019.11.013

(54) * Chang CJ, Kellerman J, Feinstein BA, ym. Greater Minority Stress is Associated with Lower Intentions to Disclose Suicidal Thoughts among LGBTQ+Youth. Arch Suicide Res 2022;26:626–640. doi: 10.1080/13811118.2020.1818656

(55) * Chinazzo ÍR, Fontanari AMV, Costa AB, ym. Factors Associated with Suicidal Ideation and Suicide Attempt in Brazilian Transgender Youth. Int J Environ Res Public Health 2023;20(4):3215. doi: 10.3390/ijerph20043215

(56) * de Lange J, Baams L, Bos H, ym. Moderating role of coping in the association between minority stress and suicidal ideation and suicide attempts among sexual and gender minority young adults. Suicide Life Threat Behav 2022;52:1178–1192. doi: 10.1111/sltb.12913

(57) * de Lange J, van Bergen DD, Bos HMW, ym. Differences in risk for suicidal ideation and suicide attempts among sexual and gender minority young adults and the moderating role of social support. Psychol Sex Orientat Gend Divers 2023:1–13. doi: 10.1037/sgd0000687

(58) * Duong J, Bradshaw C. Associations Between Bullying and Engaging in Aggressive and Suicidal Behaviors Among Sexual Minority Youth: The Moderating Role of Connectedness. J Sch Health 2014;84:636–645.
doi: 10.1111/josh.12196

(59) * Espelage DL, Merrin GJ, Hatchel T. Peer Victimization and Dating Violence Among LGBTQ Youth: The Impact of School Violence and Crime on Mental Health Outcomes. Youth Violence Juv Justice 2018;16:156–173.
doi: 10.1177/1541204016680408

(60) * Fulginiti A, Rhoades H, Mamey MR, ym. Sexual Minority Stress, Mental Health Symptoms, and Suicidality among LGBTQ Youth Accessing Crisis Services. J Youth Adolesc 2021;50:893–905.
doi: 10.1007/s10964-020-01354-3

(61) * Gibbs JJ, Goldbach J. Religious Conflict, Sexual Identity, and Suicidal Behaviors among LGBT Young Adults. Arch Suicide Res 2015;19:472–488.
doi: 10.1080/13811118.2015.1004476

(62) * Gnan GH, Rahman Q, Ussher G, ym. General and LGBTQ-specific factors associated with mental health and suicide risk among LGBTQ students. J Youth Stud 2019;22:1393–1408.
doi: 10.1080/13676261.2019.1581361

(63) * Green AE, Price MN, Dorison SH. Cumulative minority stress and suicide risk among LGBTQ youth. Am J of Community Psychol 2022;69:157–168.
doi: 10.1002/ajcp.12553

(64) * Green AE, Price-Feeney M, Dorison SH. Association of Sexual Orientation Acceptance with Reduced Suicide Attempts Among Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Queer, and Questioning Youth. LGBT Health 2021;8:26–31.
doi: 10.1089/lgbt.2020.0248

(65) * Hatchel T, Ingram KM, Mintz S, ym. Predictors of Suicidal Ideation and Attempts among LGBTQ Adolescents: The Roles of Help-seeking Beliefs, Peer Victimization, Depressive Symptoms, and Drug Use. J Child Fam Stud 2019;28:2443–2455.
doi: 10.1007/s10826-019-01339-2

(66) * Hatchel T, Merrin GJ, Espelage D. Peer victimization and suicidality among LGBTQ youth: the roles of school belonging, self-compassion, and parental support. J LGBT Youth 2019;16:134–156.
doi: 10.1080/19361653.2018.1543036

(67) * Horwitz AG, Grupp-Phelan J, Brent D, ym. Risk and protective factors for suicide among sexual minority youth seeking emergency medical services. J Affect Disord 2021;279:274–281.
doi: 10.1016/j.jad.2020.10.015

(68) * Jadva V, Guasp A, Bradlow JH, ym. Predictors of self-harm and suicide in LGBT youth: The role of gender, socio-economic status, bullying and school experience. J Public Health (Oxf) 2023;45:102–108.
doi: 10.1093/pubmed/fdab383

(69) * Kuper LE, Adams N, Mustanski BS. Exploring Cross-Sectional Predictors of Suicide Ideation, Attempt, and Risk in a Large Online Sample of Transgender and Gender Nonconforming Youth and Young Adults. LGBT Health 2018;5:391–400.
doi: 10.1089/lgbt.2017.0259

(70) * Lawlace M, Newcomb ME, Whitton SW. Minority stressors and suicidal ideation in sexual and gender minority youth assigned female at birth: Prospective associations and racial differences. Suicide Life Threat Behav 2022;52:1168–1177.
doi: 10.1111/sltb.12912

(71) * Lea T, de Wit J, Reynolds R. Minority stress in lesbian, gay, and bisexual young adults in Australia: associations with psychological distress, suicidality, and substance use. Arch Sex Behav 2014;43:1571–1578.
doi: 10.1007/s10508-014-0266-6

(72) * Mandatori F, Paez GR, Briones Robinson R, ym. Comparing the Effects of Victimization, School Connectedness, and Social Support on Heterosexual and Sexual Minority Adolescent Suicidality in the United States: A Partial Test of Minority Stress Theory. J Interpers Violence 2023;38:9563–9589.
doi: 10.1177/08862605231168822

(73) * McKay T, Berzofsky M, Landwehr J, ym. Suicide etiology in youth: Differences and similarities by sexual and gender minority status. Child Youth Serv Rev 2019;102:79–90.
doi: 10.1016/j.childyouth.2019.03.039

(74) * Mereish EH, Peters JR, Brick LAD, ym. A daily diary study of minority stressors, suicidal ideation, nonsuicidal self-injury ideation, and affective mechanisms among sexual and gender minority youth. J Psychopathol Clin Sci 2023;132:372–384.
doi: 10.1037/abn0000813

(75) * Newcomb ME, Hill R, Buehler K, ym. High Burden of Mental Health Problems, Substance Use, Violence, and Related Psychosocial Factors in Transgender, Non-Binary, and Gender Diverse Youth and Young Adults. Arch Sex Behav 2020;49:645–659.
doi: 10.1007/s10508-019-01533-9

(76) * Peng K, Zhu X, Gillespie A, Wang Y, ym. Self-reported Rates of Abuse, Neglect, and Bullying Experienced by Transgender and Gender-Nonbinary Adolescents in China. JAMA Netw Open 2019;2:1-12.
doi: 10.1001/jamanetworkopen.2019.11058

(77) * Perez-Brumer A, Day JK, Russell ST, ym. Prevalence and Correlates of Suicidal Ideation Among Transgender Youth in California: Findings From a Representative, Population-Based Sample of High School Students. J Am Acad Child Psychiatry 2017;56:739–746.
doi: 10.1016/j.jaac.2017.06.010

(78) * Perez-Brumer A, Hatzenbuehler ML, Oldenburg CE, ym. Individual- and Structural-Level Risk Factors for Suicide Attempts Among Transgender Adults. Behav Med 2015;41:164–171.
doi: 10.1080/08964289.2015.1028322

(79) * Price-Feeney M, Green AE, Dorison SH. Impact of Bathroom Discrimination on Mental Health Among Transgender and Nonbinary Youth. J Adolesc Health 2021;68:1142–1147. doi: 10.1016/j.jadohealth.2020.11.001

(80) * Puckett JA, Horne SG, Surace F, ym. Predictors of Sexual Minority Youth's Reported Suicide Attempts and Mental Health. J Homosex 2017;64:697–715. doi: 10.1080/00918369.2016.1196999

(81) * Rimes KA, Shivakumar S, Ussher G. Psychosocial Factors Associated With Suicide Attempts, Ideation, and Future Risk in Lesbian, Gay, and Bisexual Youth: The Youth Chances Study. Crisis 2019;40:83–92. doi: 10.1027/0227-5910/a000527

(82) * Scoggins D, Khan AS, Dai H. Hierarchical Analysis of Disparities in Suicidal Outcomes With Intersection of Sexual Minority and Gender Among U.S. Youth, 2017. Health Educ Behav 2022;49:569–483. doi: 10.1177/10901981211045933

(83) * Smith DM, Wang SB, Carter ML. Longitudinal Predictors of Self-Injurious Thoughts and Behaviors in Sexual and Gender Minority Adolescents. J Abnorm Psychol 2020;129:114–121. doi: 10.1037/abn0000483

(84) * Srivastava A, Rusow JA, Goldbach JT. Differential Risks for Suicidality and Mental Health Symptoms Among Transgender, Nonbinary, and Cisgender Sexual Minority Youth Accessing Crisis Services. Transgend Health 2021;6:51–56. doi: 10.1089/trgh.2020.0034

(85) * Srivastava A, Rusow J, Schrager SM, ym. Digital Sexual Violence and Suicide Risk in a National Sample of Sexual Minority Adolescents. J Interpers Violence 2023;38:4443–4458. doi: 10.1177/08862605221116317

(86) * Taliaferro LA, McMorris BJ, Rider GN, ym. Risk and Protective Factors for Self-Harm in a Population-Based Sample of Transgender Youth. Arch Suicide Res 2019;23:203–221. doi: 10.1080/13811118.2018.1430639

(87) * Taliaferro LA, Muehlenkamp JJ. Nonsuicidal Self-Injury and Suicidality Among Sexual Minority Youth: Risk Factors and Protective Connectedness Factors. Acad Pediatr 2017;17:715–722. doi: 10.1016/j.acap.2016.11.002

(88) * Turpin R, Boekeloo B, Dyer T. Sexual identity modifies the association between bullying and suicide planning among adolescents with same-sex sexual partners. J LGBT Youth 2019;16:300–316. doi: 10.1080/19361653.2019.1575784

(89) * Whitaker K, Shapiro VB, Shields JP. School-Based Protective Factors Related to Suicide for Lesbian, Gay, and Bisexual Adolescents. J Adolesc Health 2016;58:63–68. doi: 10.1016/j.jadohealth.2015.09.008

(90) * Woodford MR, Weber G, Nicolazzo Z, ym. Depression and Attempted Suicide among LGBTQ College Students: Fostering Resilience to the Effects of Heterosexism and Cisgenderism on Campus. J Coll Stud Dev 2018;59:421–438. doi: 10.1353/csd.2018.0040

(91) * Wyman Battalen A, Mereish E, Putney J, ym. Associations of Discrimination, Suicide Ideation Severity and Attempts, and Depressive Symptoms Among Sexual and Gender Minority Youth. Crisis 2021;42:301–308. doi: 10.1027/0227-5910/a000718

(92) * Ybarra ML, Mitchell KJ, Kosciw JG, ym. Understanding Linkages Between Bullying and Suicidal Ideation in a National Sample of LGB and Heterosexual Youth in the United States. Prev Sci 2015;16(3):451–462. doi: 10.1007/s11121-014-0510-2

(93) * Arango A, Brent D, Grupp-Phelan J, ym. Social connectedness and adolescent suicide risk. J Child Psychol Psychiatry 2023;0:1-13. doi: 10.1111/jcpp.13908

(94) * McDermott E, Hughes E, Rawlings V. The social determinants of lesbian, gay, bisexual and transgender youth suicidality in England: a mixed methods study. J Public Health (Oxf) 2018;40:e244–e251. doi: 10.1093/pubmed/fdx135

(95) * Jackman K, Edgar B, Ling A, ym. Experiences of Transmasculine Spectrum People Who Report Nonsuicidal Self-Injury: A Qualitative Investigation. J Couns Psychol 2018;65:586–597. doi: 10.1037/cou0000304

(96) * Sang JM, Louth-Marquez W, Henderson ER, ym. "It's Not Okay for You to Call Me That": How Sexual and Gender Minority Youth Cope with Bullying Victimization. J Homosex 2020;1–20. doi: 10.1080/00918369.2020.1826831

(97) * Williams AJ, Arcelus J, Townsend E, ym. Understanding the processes underlying self-harm ideation and behaviors within LGBTQ+ young people: A qualitative study. Arch Suicide Res 2023;27:380–396. doi: 10.1080/13811118.2021.2003273

(98) HOTUS. JBIn kriittisen arvioinnin tarkistuslistat. Luettu 4.11.2023. https://www.hotus.fi/jbin-kriittisen-arvioinnin-tarkistuslistat

(99) Kyngäs H. Inductive Content Analysis. Kirjassa: Kyngäs H, Mikkonen K, Kääriäinen M. (Eds.) The Application of Content Analysis in Nursing Science Research. 1st ed. Cham: Springer International Publishing AG; 2019, 13–21.

(100) Popenoe R, Langius-Eklöf A, Stenwall E, ym. A practical guide to data analysis in general literature reviews. Nord J Nurs Res2021;41(4):175–186 https://doi.org/10.1177/2057158521991949

(101) Vears DF, Gillam L. Inductive content analysis: A guide for beginning qualitative researchers. Health Prof Educ 2022;23(1):111–27. https://doi.org/10.11157/fohpe.v23i1.544

(102) Elo S, Kajula O, Tohmola A, ym. Laadullisen sisällönanalyysin vaiheet ja eteneminen. Hoitotiede 2022;34(4):215–225.

* Katsaukseen valitut tutkimukset

Anne Kärki
Väitöskirjatutkija, TtM
Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Terveystieteiden yksikkö

Maiju Kokko
TtM
Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Terveystieteiden yksikkö

Eija Paavilainen
TtT, professori
Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Terveystieteiden yksikkö
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue

Jari Kylmä
FT, professori (tenure track)
Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Terveystieteiden yksikkö

Liite 1. Katsaukseen valitut tutkimukset aakkosjärjestyksessä

Tekijä, vuosi, maa, tutkimuksen otsake	Tutkimuksen tarkoitus	Tutkimusmenetelmät (menetelmä, osallistujien määrä, millä aineisto kerätty, mittari, analyysimenetelmä)	Keskeiset tulokset	Laadun arviointi
Arango A, Brent D, Grupp-Phelan J, Barney B, Spirito A, Mroczkowski M, Shenoi R, Mahabee-Gittens M, Casper T, King C. 2023 Yhdysvallat Social connectedness and adolescent suicide risk.	Tutkia sosiaalisten suhteiden yhteyttä itsemurha-aikomuksiin.	Kvantitatiivinen tutkimus, tapaussarja n= 2897 Seuranta 3kk ja 6 kk kuluttua Ask Suicide-Screening Questionnaire (ASQ), Suicidal Ideation Severity Scale of the Columbia-Suicide Severity Rating Scale (C-SSRS), Parent-Family Connectedness Scale, m Hemingway's Adolescent Connectedness Scale Monimuuttujamenetelmä, regressioanalyysi	Korkea yhteenkuulu-vuuden tunne oli yhteydessä vähäisempään itsetuhoisuuteen.	8/8 (2 x NA)
Arcelus J, Claes L, Witcomb GL, Marshall E, Bouman WP. 2016 Iso-Britannia Risk Factors for Non-Suicidal Self-Injury Among Trans Youth.	Tarkastella itsensä vahingoittamisen ilman itsemurhatarkoitusta vallitsevuutta laajassa ryhmässä transnuoria sekä tunnistaa riskitekijöitä itsensä vahingoittamiselle.	Kvantitatiivinen n= 268 Kyselytutkimus Self-Injury Questionnaire, Symptom Checklist-90-Revised, Rosenberg Self-Esteem Scale, Experiences of Transphobia Scale, Inventory of Interpersonal Problems, Multidimensional Scale of Perceived Social Support Monimuuttuja analyysit, logistiset regressioanalyysit	Pitkäkestoinen itsensä vahingoit-taminen ilman itsemurhatarkoitusta oli yhteydessä suurempaan yleiseen psykopatologiaan, alhaisempaan itsetuntoon, suurempaan koettuun transfobiaan ja suurempiin koettuihin ihmis-suhdeongelmiin.	5/5 (3 x NA)
Baams L., Grossman AH, Russell ST. 2015 Yhdysvallat Minority Stress and Mechanisms of Risk for Depression and Suicidal Ideation Among Lesbian, Gay, and Bisexual Youth.	Tarkastella vähemmistöidentiteetistä kertomisen, seksuaalisesta suuntautumisesta syyllistämisen, koetun kuormittuneisuuden, ulkopuolisuuden, masennuksen ja itsetuhoisten ajatusten yhteyksiä.	Kvantitatiivinen n= 876 Kyselytutkimus Gay-related stress scale, Interpersonal Needs Questionnaire, Beck Depression Inventory-Youth (BDI-Y), Positive and Negative Suicide Inventory, Monimuuttuja riippuvuustarkastelu	Kaikkien vähemmistöryhmien masennus ja itsetuhoiset ajatukset olivat yhteydessä seksuaalisesta suuntautumisesta syyllistämiseen koetun kuormittu-neisuuden kautta.	5/5 (3 x NA)
Boyas J, Villarreal-Otálora T, Alvarez-	Tutkia mikro-,meso- ja makrotason tekijöiden yhteyttä itsemurha-ajatuksiin, -	Kvantitatiivinen tutkimus n= 451	Koulukiusaaminen, seksuaalisen väkivallan kokeminen olivat	5/5 (3 x NA)

Hernandez L, Fateh M. 2019 Yhdysvallat Suicide ideation, planning, and attempts: the case of the Latinx LGB youth.	suunnitelmiin ja -yrityksiin latinalaisilla LGBT-nuorilla.	Aineisto on peräisin National Youth Risk Behavioral Survey (YRBS). Logistinen regressioanalyysi	yhteydessä itsemurha-ajatuksiin, -suunnitelmiin ja -yrityksiin.	
Burke TA, Bettis AH, Barnicle SC, Wang SB., Fox KR. 2021 Yhdysvallat Disclosure of Self-Injurious Thoughts and Behaviors Across Sexual and Gender Identities.	Tutkia syrjintäkokemusten ja itseä vahingoittavien ajatusten ja itsetuhoisen käyttäytymisen yhteyttä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistö-nuorilla.	Kvantitatiivinen n= 931 Kyselytutkimus Self-Injourious Thoughts and Behavior Interview-Revised, Expanded Everyday Discrimination Scale Pearson χ^2, post hoc testi, varianssien analyysi, Pearsonin korrelaatio	Sukupuolivähem-mistönuorilla oli enemmän syrjintä-kokemuksia kuin seksuaalivähem-mistönuorilla. Syrjintäkokemukset vaikuttivat halukkuuteen kertoa itsetuhoisesta käyttäytymisestä.	5/5 (3 x NA)
Busby DR, Horwitz AG, Zheng K, Eisenberg D, Harper GW, Albucher RC, Roberts LW, Coryell W, Pistorello J & King CA. 2020 Yhdysvallat Suicide risk among gender and sexual minority college students: The roles of victimization, discrimination, connectedness, and identity affirmation.	Tutkia vähemmistöstressitekijöiden yhteyttä itsemurhariskiin ja itsensä vahingoittamiseen ilman itsemurhatarkoitusta sekä suojaavien tekijöiden yhteyttä niihin.	Kvantitatiivinen tutkimus n= 868 Kyselytytkimus: Youth Risk Behavior Survey Patient Health Questionnaire- 9, Everyday Discrimination Scale (EDS) Interpersonal Victimization Scale. UCLA Loneliness Scale, LGB Identity Scale Monimuuttujamenetelmä Regressionanalyysi	Uhriksi joutuminen ja syrjintä lisäsi itsemurhayrityksiä ja itsensä vahingoittamista. LGBT-identiteetin vahvistaminen vähensi uhriksi joutumista.	5/5 (3 x NA)
Chang CJ, Kellerman J, Feinstein BA, Selby EA, Goldbach JT. 2020	Tarkastella vähemmistöstressin ja itsemurha-aikeista ja -ajatuksista kertomisen yhteyttä LGBTQ-nuorilla.	Kvantitatiivinen n= 592 Kyselytutkimus The Sexual Minority Adolescent Stress Inventory (SMASI),	Suurempi vähemmistöstressin kokemus oli yhteydessä vähempään itsetuhoisuudesta kertomiseen.	5/5 (3 x NA)

Yhdysvallat Greater Minority Stress is Associated with Lower Intentions to Disclose Suicidal Thoughts among LGBTQ + Youth.		Disclosure Intentions Questionnaire (DIQ) ANOVA, lineaariset regressiomallit		
Chinazzo ÍR, Fontanari AMV, Costa AB, Lobato MIR. 2023 Brasilia Factors Associated with Suicidal Ideation and Suicide Attempt in Brazilian Transgender Youth.	Tutkia itsemurha-ajatusten ja itsemurhayritysten esiintyvyyttä transsukupuolisilla nuorilla.	Kvantitatiivinen kyselytutkimus n= 213 The Modified Depression Scale (MDS), Lifetime and Daily Discrimination Subscale, (InDI-D), The Multi-Dimensional Scale of Perceived Social Support, TYC-GDS (Gender Distress Scale) Regressioanalyysi	Sukupuoliahdistus ja masennusoireet olivat yhteydessä itsemurha-ajatuksiin.	5/5 (3 x NA)
de Lange J, Baams L, Bos H, Bosker R, Dumon E, Portzky G, Robinson J, van Bergen D. 2022 Belgia ja Alankomaat Moderating role of coping in the association between minority stress and suicidal ideation and suicide attempts among sexual and gender minority young adults.	Tarkastella vähemmistöstressi-tekijöiden ja selviytymismallien yhteyksiä itsetuhoisten ajatusten ja itsemurhayritysten välillä.	Kvantitatiivinen Kyselytutkimus n= 1432 Internalized Homonegativity Inventory, Stigma Consciousness Questionnaire (SCQ), The Utrecht Coping List (UCL) Logistinen regressioanalyysi	Vähemmistöstressite kijät ja passiivinen selviytymismalli oli yhteydessä suurempaan itsetuhoisuuteen.	5/5 (3 x NA)
de Lange,J, van Bergen D, Bos H, Bosker R, Dumon E, Portzky G, Motmans J, Baams L. 2023 Belgia ja Alankomaat Differences in risk for suicidal ideation and	Tarkastella sukupuoli- ja seksuaalivähem-mistönuorten itsemurha-ajatusten ja -yritysten riskiä sekä sosiaalisen tuen merkitystä.	Kvantitatiivinen kyselytutkimus n= 1408 Yksittäiset kysymykset itsetuhoisuudesta ja itsemurhayrityksistä, seksuaalisesta suuntautumisesta Logistinen regressioanalyysi	Transsukupuolisilla oli korkeampi riski itsemurha-ajatuksiin ja -yrityksiin. Lisäksi perheen ja heteroseksuaalisten ystävien antama sosiaalinen tuki vähensi itsemurha-ajatuksia ja -yrityksiä.	5/5 (3 x NA)

suicide attempts among sexual and gender minority young adults and the moderating role of social support.				
Duong J & Bradshaw C. 2014 Yhdysvallat Associations Between Bullying and Engaging in Aggressive and Suicidal Behaviors Among Sexual Minority Youth: The Moderating Role of Connectedness.	Tarkastella verkko- ja koulukiusaamisen sekä aggressiivisen ja itsetuhoisen käyttäytymisen yhteyttä seksuaalivähemmis-tönuorilla.	Kvantitatiivinen n= 951 Aiemmin kerätty data" New York City Youth Risk Behavior Survey 2009" YRBS 99 kohtainen mittari Logistiset regressioanalyysit	Verkko- ja koulukiusaaminen olivat yhteydessä aggressiiviseen ja itsetuhoiseen käyttäytymiseen.	5/5 (3 x NA)
Espelage DL, Merrin GJ, Hatchel T. 2016 Yhdysvallat Peer Victimization and Dating Violence Among LGBTQ Youth: The Impact of School Violence and Crime on Mental Health Outcomes.	Tarkastella kouluväkivallan ja vertaisten uhriksi joutumisen yhteyttä seksuaaliseen suuntautumiseen ja mielenterveyteen (sis. itsetuhoisuuden).	Kvantitatiivinen n= 11794 The Dane County Youth Survey kyselytutkimus Likertin asteikolla ahdistuneisuudesta, itsetuhoisuudesta, kouluväkivallasta, University of Illinois Victimization Scale, yksittäiset kysymykset lähisuhdeväkivallasta Monimuuttujamallit	Vähempi uhriksi joutuminen oli yhteydessä vähempään itsetuhoisuuteen. Laajemmat kokemukset kouluväkivallasta olivat yhteydessä suurempaan itsetuhoisuuteen.	4/5 (3 x NA)
Fulginiti A., Rhoades H, Mamey MR, Klemmer C, Srivastava A, Weskamp G, & Goldbach JT. 2021 Yhdysvallat Sexual Minority Stress, Mental Health Symptoms, and Suicidality among LGBTQ Youth	Tarkastella mielenterveyden, vähemmistöstressin ja itsemurha-ajatusten tai – yritysten yhteyttä.	Kvantitatiivinen n= 572 Sexual Minority Adolescent Stress Inventory (SMASI), Center for Epidemiologic Studies Depression Scale Short Form (CES-D-4), Abbreviated PTSD Civilian Checklist (PCL-C), Beck Hopelessness Scale, Columbia-Suicide Severity Rating Scale (C-SSRS) Konfirmatorinen faktorianalyysi, sarja rakennemalleja, herkkyysanalyysi	Vähemmistöstressi oli yhteydessä masennus- ja PTSD-oireisiin, jotka olivat yhteydessä itsemurha-ajatuksiin ja -yrityksiin.	5/5 (3 x NA)

Accessing Crisis Services.				
Gibbs JJ & Goldbach J. 2015 Yhdysvallat Religious Conflict, Sexual Identity, and Suicidal Behaviors among LGBT Young Adults.	Tarkastella uskonnollisen identiteetin ristiriitojen yhteyttä itsetuhoiseen käyttäytymiseen seksuaalivähemmistön uorilla sisäistetyn homofobian näkökulmasta.	Kvantitatiivinen n= 2949 Aiemmin kerätty aineisto ”OutProud 2000” Yksittäiset kysymykset uskonnollisuudesta, seksuaalisuudesta, itsetuhoisuudesta myös Likertin asteikolla Logistiset ja lineaariset regressioanalyysit	Sisäistetty homofobia lisää itsetuhoisia ajatuksia ja pitkäkestoisia itsetuhoisia ajatuksia.	5/5 (3 x NA)
Gnan GH, Rahman Z, Ussher G, Baker D, West E, Rimes KA. 2019 Iso-Britannia General and LGBTQ-specific factors associated with mental health and suicide risk among LGBTQ students.	Tarkastella yleisiä ja seksuaalivähemmistöil le spesifeja tekijöitä mielenterveys-ongelmien, mielenterveyspalve-luiden käytön, itsemurhariskin ja itsensä vahingoittamisen suhteen.	Kvantitatiivinen n= 1948 Youth Chances tutkimus Yksittäiset kysymykset seksuaalisesta suuntautumisesta, yleisista riskitekijöistä, mielenterveydestä, seksuaalivähemmistöön liittyvistä riskitekijöistä, Suicide Behaviours Questionnaire-Revised (SBQ-R) Monimuuttuja logistinen regressioanalyysi	Yleisten riskitekijöiden lisäksi negatiiviset kokemukset seksu-aalivähemmistöön kuulumisesta voivat olla yhteydessä mielenterveys-ongelmiin, itsemurhariskiin ja itsensä vahingoit-tamiseen.	5/5 (3 x NA)
Green A, Price M, Dorison S. 2021 Yhdysvallat Association of Sexual Orientation Acceptance with Reduced Suicide Attempts Among Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Queer, and Questioning Youth.	Tutkia LGBTQ nuorten itsemurhayritysten ja muiden ihmisten hyväksynnän välistä yhteyttä.	Kvantitatiivinen tutkimus N= 24 626 Kyselytutkimus Seksuaalista suuntautumista, hyväksynnän kokemusta likert-asteikolla. itsetuhoisuutta CDC YRBS-lomakeella Monimuuttuja Regressioanalyysi	Kaikki vertaisten ja aikuisten hyväksynnän muodot olivat yhteydessä viime vuoden itsemurhayritysten vähenemiseen, ja voimakkain yhteys oli vanhempien ja heteroseksuaalisten ystävien hyväksynnällä.	5/5 (3 x NA)

Green A, Price M, Dorison S. 2022 Yhdysvallat Cumulative minority stress and suicide risk among LGBTQ youth.	Tarkastella LGBTQ-perustaisen kumulatiivisen vähemmistöstressin yhteyttä itsemurhariskiin	Kvantitatiivinen tutkimus n= 39126 Kyselytutkimus Etnisyys, sukupuoli-identiteetti, seksuaalinen suuntautuneisuus, kokemukset kodittomuudesta, koettu vähemmistöidentiteettiin liittyvä syrjintä, fyysinen vahingoittaminen tai uhka, identiteetin muutosyritykset huoltajilta, CDC´s YRBS Monimuuttuja logistiset regressioanalyysit	Useat vähemmistö-stressitekijät lisäsivät riskiä itsemurhayrityksiin.	5/5 (3 x NA)
Hatchel T, Ingram KM, Mintz S, Hartley C, Valido A, Espelage DL, Wyman P. 2019 Yhdysvallat Predictors of Suicidal Ideation and Attempts among LGBTQ Adolescents: The Roles of Help-seeking Beliefs, Peer Victimization, Depressive Symptoms, and Drug Use.	Tarkastella vertaisten uhriksi joutumisen, päihteiden käytön, masennusoireiden ja avun hakemisen uskomusten yhteyttä itsetuhoisiin ajatuksiin ja itsemurhayrityksiin.	Kvantitatiivinen n= 713 Aiemmin kerätty laajempi aineisto ”Sources of Strenght” Help-Seeking from Adults at School Scale, yksittäiset kysymykset itsetuhoisuudesta, University of Illinois Victimization Scale (UIVS), Short Mood and Feelings Questionnaire (SMFQ) Logistiset regressioanalyysit	Vertaisten uhriksi joutuminen ennusti sekä itsetuhoisia ajatuksia että itsemurhayrityksiä.	5/5 (3 x NA)
Hatchel T, Merrin GJ, Espelage D. 2019 Yhdysvallat Peer victimization and suicidality among LGBTQ youth: the roles of school belonging, self-compassion, and parental support.	Tarkastella vanhempien tuen, kouluun kuulumisen tunteen ja itsemyötätunnon suojaavaa roolia sekä vertaisten uhriksi joutumiset yhteyttä itsetuhoisuuteen.	Kvantitatiivinen n= 934 Aiemmin kerätty data: Dane County Youth Survey (DCYS) University of Illinois Vidtimization Scale, yksittäiset kysymykset itsetuhoisuudesta, Likertin asteikolla kouluun kuulumisen tunteesta, Self-Compassion Scale – Short Form (SCS-SF) Structural equation modeling (SEM) analyysiin	Vertaisten uhriksi joutuminen lisäsi itsetuhoisuutta ja vähensi kouluun kuulumisen tunnetta ja itsemyötätuntoa.	5/5 (3 x NA)
Horwitz A, Grupp-Phelan J, Brent D,	Tutkia riski- ja suojatekijöiden yhteyttä itsemurha-	Kvantitatiivinen tutkimus n= 6423	Bi-nuorilla oli enemmän itsemurha-ajatuksia ja -yrityksiä, enemmän	5/5 (3 x NA)

Barney B, Casper T, Berona J. 2021 Yhdysvallat Risk and protective factors for suicide among sexual minority youth seeking emergency medical services.	ajatuksiin ja itsemurhayrityksiin.	Ask Suicide-Screening Questions ja Suicide Severity Rating Scale (C-SSRS) Monimuuttuja regressioanalyysi	riskitekijöitä ja vähemmän suojaavia tekijöitä.	
Jackman K, Edgar B, Ling A, Honig J, Bockting W. 2018 Yhdysvallat Experiences of Transmasculine Spectrum People Who Report Nonsuicidal Self-Injury: A Qualitative Investigation.	Tarkastella itseään vahingoittavien (NSSI) transmaskuliinisten henkilöiden näkökulmaa.	Kvalitatiivinen n= 18 Semistrukturoitu haastattelu Ohjattu sisällönanalyysi	Itseään vahingoittava käytös oli lähtöisin sukupuoleen sopeutumattomuudesta lapsuudessa ja nuoruudessa. Leimaantuminen ja muut sisäiset vähemmistöstressitekijät lisäsivät itsensä vahingoittamista.	9/10
Jadva V, Guasp A, Bradlow JH, Bower-Brown S & Foley S. 2023 Iso-Britannia Predictors of self-harm and suicide in LGBT youth: The role of gender, socio-economic status, bullying and school experience.	Tutkia transnuorten itsetuhoisuutta sekä itsetuhoisuuden riski- ja suojaavia tekijöitä.	Kvantitatiivinen tutkimus n= 3713 Kyselytutkimus Itsetuhoisuus ja itsemurhayritykset, kiusaaminen, koulukokemukset Logistiset regressioanalyysit	Valtaosalla oli itsensä vahingoittamista, itsemurha-ajatuksia ja itsemurhayrityksiä. Kiusaaminen ja nettikiusaaminen oli yhteydessä lisääntyneeseen riskiin. Myönteiset koulukokemukset vähensivät itsetuhoisuutta.	5/5 (3 x NA)
Kuper L, Adams N & Mustanski B. 2018 Yhdysvallat	Tutkia transnuorten itsemurha-ajatuksiin ja itsemurhayrityksiin sekä itsemurhariskiin vaikuttavia tekijöitä.	Kvantitatiivinen tutkimus n= 1896 Kyselytutkimus Gender-related affirmation, gender-related self concept, victimization, Gender-affirming medical care, social support,	Uhriksi joutuminen ja ystävien tuki oli yhteydessä itsemurhayrityksiin. Sukupuoleen liittyvä negatiivinen minäkäsitys ja perheen tuki olivat	5/5 (3 x NA)

Exploring Cross-Sectional Predictors of Suicide Ideation, Attempt, and Risk in a Large Online Sample of Transgender and Gender Nonconforming Youth and Young Adults.		depressive symptoms, suicide.related outcomes Monimuuttujamenetelmä, regressioanalyysi	yhteydessä itsemurha-ajatuksiin.	
Lawlace M, Newcomb ME & Whitton SW. 2022 Yhdysvallat Minority stressors and suicidal ideation in sexual and gender minority youth assigned female at birth: Prospective associations and racial differences.	Tutkia vähemmistöstressin ja itsemurha-ajatuksien yhteyttä.	Kvantitatiivinen seurantatutkimus 6 kk ja 12 kk välein n= 369 Kyselytutkimus Itsetuhoisuus, vähemmistöstressitekijät Logistiset regressioanalyysit	Sisäistetty leimaantuminen, mikroaggressiot sekä perheen ja läheisten vähäinen tuki olivat yhteydessä itsemurha-ajatuksiin.	5/5 (3 x NA)
Lea T, de Wit J, Reynolds R. 2014 Australia Minority stress in lesbian, gay, and bisexual young adults in Australia: associations with psychological distress, suicidality, and substance use.	Tutkia vähemmistöstressi-teorian yhteyttä seksuaalivähemmistö-nuorten ja heteronuorten terveyseroissa.	Kvantitatiivinen n= 572 Kyselytutkimus Australian Study of Health and Relationships, Internalized Homophobia Scale (IHP-R), Stigma Scale, Kessler Psychological Distress Scale (K10) Monimuuttuja logistinen regressioanalyysi	Sisäistetty homofobia, leimaantuminen, koettu väkivalta olivat yhteydessä suurempaan määrään itsetuhoisia ajatuksia. Leimaantuminen ja homofobinen väkivalta lisäsivät itsemurhayrityksiä	5/5 (3 x NA)
Mandatori F, Paez GR, Briones Robinson R, Severson R. 2023 Yhdysvallat	Tutkia yleisten stressitekijöiden ja nuorten itsetuhoisuuden yhteyttä.	Kvantitatiivinen n=166176 Valmis aineisto Minnesota Student Survey 2019 Kyselyn valmis mittaristo	Kaikki uhriksi joutumista mittaavat tekijät ennustivat itsetuhoisuutta, samoin sosiaalinen eristyneisyys.	5/5 (3 x NA)

Comparing the Effects of Victimization, School Connectedness, and Social Support on Heterosexual and Sexual Minority Adolescent Suicidality in the United States: A Partial Test of Minority Stress Theory.		Monimuuttujainen logistinen regressioanalyysi		
McDermott E, Hughes E, Rawlings V. 2018 Iso-Britannia The social determinants of lesbian, gay, bisexual and transgender youth suicidality in England: a mixed methods study.	Tutkia LGBTQ-nuorten suuremman itsetuhoisuuden ja itsensä vahingoittamisen sosiaalisia taustatekijöitä.	Monimenetelmätutkimus n= 29 Puolistrukturoitu haastattelu Temaattinen analyysi n= 789 Kyselytutkimus Logistinen regressioanalyysi	Homofobia, bifobia, transfobia, sukupuoli- ja seksuaalisuusnormit, monenlaisten identiteettien hallinta, keskustelun mahdottomuus ja muu elämänkriisi selittivät itsetuhoisuuden riskiä.	7/8 (2 x NA)
McKay T, Berzofsky M, Landwehr J, Hsieh P, Smith A. 2019 Yhdysvallat Suicide etiology in youth: Differences and similarities by sexual and gender minority status.	Tutkia vähemmistöstressi-teorian osa-alueiden merkitystä itsetuhoisissa ajatuksissa ja itsemurhayrityksissä.	Kvantitatiivinen n= 485 Twitteristä kerätty osallistujat Kyselytutkimus Youth Risk Vehavior Survey (YRBS) Logistiset regressioanalyysit, t-testit, χ^2	Vanhempien tuki oli suojaava tekijä itsetuhoisuuden suhteen.	5/5 (3 x NA)
Mereish EH, Peters JR, Brick LAD, Killam MA, Yen S. 2023 Yhdysvallat A daily diary study of minority stressors, suicidal ideation, nonsuicidal self-injury ideation, and affective	Tutkia affektien ja tunteidensäätelyn yhteyttä vähemmistöstressi-tekijöihin ja itsetuhoisten ajatusten ja käyttäytymisen sekä itsensä vahingoittamisen välillä.	Kvantitatiivinen n= 92 Puolistrukturoitu haastattelu ja päiväkirja-analyysi Columbia Suicide Severity Rating Scale, EISS (distaaliset tekijät), sisäistetyt vähemmistöstressitekijät Differential Emotion Scale,modifioitu DERS (Difficulties in Emotion Regulation Scale), osin SITBI	Päivittäin koettu ulkoinen ja sisäistetty vähemmistöstressi lisäsi itsetuhoisia ajatuksia ja käyttäytymistä sekä itsensä vahingoittamista.	5/5 (3 x NA)

mechanisms among sexual and gender minority youth.		(Self-Injourious Thoughts and Behaviors Interview) Monitasoinen rakenneyhtälömenetelmä		
Newcomb M, Hill R, Buehler K, Ryan D, Whitton S, Mustanski B. 2020 Yhdysvallat High Burden of Mental Health Problems, Substance Use, Violence, and Related Psychosocial Factors in Transgender, Non-Binary, and Gender Diverse Youth and Young Adults.	Tutkia transsukupuolisten nuorten terveyttä ja itsetuhoisuutta.	Kvantitatiivinen Aineisto kahdesta erillisestä lähteestä: RADAR (nykyinen n = 1079) ja FAB 400 (n = 488).	Transsukupuolisilla nuorilla oli runsaasti masennusta, itsetuhoisuutta väkivaltaa ja päihteiden käyttöä.	5/5 (3 x NA)
Peng K, Zhu X, Gillespie A, Wang Y, Gao Y, Xin Y, Qi J, Ou J, Zhong, S, Zhao L, Liu J, Wang C,Chen, R. 2019 Kiina Self-reported Rates of Abuse, Neglect, and Bullying Experienced by Transgender and Gender-Nonbinary Adolescents in China.	Tutkia hyväksikäytön, laiminlyönnin ja kiusaamisen yhteyttä mielenterveyteen transsukupuolisilla.	Kvalitatiivinen tutkimus n= 564 Verkkokysely Center for Epidemiological Studies Depression 9-item (CES-D-9), m General Anxiety Disorder scale, itsetuhoisuuta aiemmin Kiinassa käytetyllä kyselylomakkeella	Koulukiusaaminen liittyi merkitsevästi itsetuhoisiin ajatuksiin	5/5 (3 x NA)
Perez-Brumer A, Hatzenbuehler ML, Oldenburg CE, Bockting W. 2015 Yhdysvallat Individual- and Structural-Level Risk	Tutkia yksilöllisiä ja rakenteellisen leimaantumisen osa-alueita riskitekijöinä itsemurhayrityksille transnuorilla.	Kvantitatiivinen n= 1229 Kyselytutkimus Yksittäiset kysymykset itsemurhayrityksistä, State-level structural stigma related to sexual minorities, Transgender Identity Survey,	Alhaisempi rakenteellisen leimaantumisen taso oli yhteydessä vähempiin itsemurhayrityksiin ja suurempi sisäistetty transfobia oli yhteydessä useampiin itsemurhayrityksiin.	5/5 (3 x NA)

Factors for Suicide Attempts Among Transgender Adults.		Monimuuttuja logistiset regressiomallit		
Perez-Brumer A, Day JK, Russell ST, Hatzenbuehler ML. 2017 Yhdysvallat Prevalence and Correlates of Suicidal Ideation Among Transgender Youth in California: Findings From a Representative, Population-Based Sample of High School Students.	Tutkia sukupuoleen liittyviä eriarvoisuuksia itsetuhoisuuden vallitsevuuden suhteen sekä arvoida, selittävätkö psykososiaaliset tekijät eroja ja korreloiko itsetuhoisuus sukupuoli-identiteetin kanssa.	Kvantitatiivinen n= 621189 ja n= 28856 Aiemmin kerätty data California Healthy Kids Survey (CHKS) 2013-2015 ja Biennial Statewide California Student Survey (CSS) Itsemurha-aikeet, sukupuoli-identiteetti ja seksuaalinen suuntautuminen, psykososiaaliset tekijät Logistiset regressioanalyysit	Transnuorilla masennusoireet ja uhriksi joutuminen olivat merkitsevästi yhteydessä todennäköisempään itsetuhoisuuteen.	5/5 (3 x NA)
Price-Feeney M, Green A, Dorison S. 2021 Yhdysvallat Impact of Bathroom Discrimination on Mental Health Among Transgender and Nonbinary Youth.	Tutkia pukuhuone- ja wc- syrjinnän ja masennuksen ja itsetuhoisuuden yhteyttä.	Kvantitatiivinen tutkimus n= 34808 verkkokysely masennusta ja itsetuhoisuutta kysytty (Disease Control and Prevention's (CDC) Youth Risk Behavior Surveillance System (YRBS) Logistinen regressioanalyysi	Pukuhuone- ja wc-syrjintää kokeneilla 85 %:lla masennusta ja 60 % harkitsi vakavasti itsemurhaa.	5/5 (3 x NA)
Puckett J, Horne S, Surace F, Carter A, Noffsinger-Frazier N, Shulman J, Detrie P, Ervin A, Mosher C. 2017 Yhdysvallat Predictors of Sexual Minority Youth's Reported Suicide Attempts and Mental Health.	Tarkastella vähemmistöstressi-tekijöiden yhteyttä mielenterveyteen.	Kvantitatiivinen tutkimus n= 61 Revised Homosexuality Attitudes Inventory, Center for Epidemiological Studies in Depression Scale (CES-D),The Brief Symptom Inventory—Anxiety subscale (BSI-A), itsetuhoisuudesta kyselylomake. Logistinen regressioanalyysi	Itsetuhoisuuden ennustekijöitä oli syyllisyys ja häpeä sekä ystävien menettäminen kaapista ulostulon jälkeen	5/5 (3 x NA)
Rimes KA, Shivakumar S, Ussher	Tutkia vähemmistöstatuksen ja muiden tekijöiden	Kvantitatiivinen n= 3275	Leimautuminen ja syrjinnän kokemukset olivat	5/5 (3 x NA)

G, Baker D, Rahman Q, West E. 2019 Iso-Britannia Psychosocial Factors Associated With Suicide Attempts, Ideation, and Future Risk in Lesbian, Gay, and Bisexual Youth: The Youth Chances Study.	yhteyttä itsemurhayrityksiin itsetuhoisuuteen ja tulevaan itsemurhariskiin nuorilla.	Kyselytutkimus Youth Chances survey Suicide Behaviors Questionnaire-Revised, yksittäiset kysymykset sosiaalisesta tuesta, uhriksi joutumisesta, seksuaalisesta suuntautumisesta, opettajien tuesta, AUDIT-C Logistiset regressioanalyysit	merkitsevästi yhteydessä kaikkiin kolmeen itsetuhoisuuden muotoon.	
Sang JM, Louth-Marquez W, Henderson ER, Egan JE, Chugani CD, Hunter SC, Coulter RWS. 2022 Yhdysvallat "It's Not Okay for You to Call Me That": How Sexual and Gender Minority Youth Cope with Bullying Victimization.	Tutkia sukupuoli- ja seksuaalivähemmistö-nuorten kiusaamisen selviytymisstrategioita	Kvalitatiivinen n=20 Puolistrukturoidut kysymykset, verkkohaastattelu	Itsensä vahingoittaminen, itsemurhan harkinta tai yritys ovat osa selviytymiskeinoja	9/10
Scoggins D, Khan A, Dai H. 2022 Yhdysvallat Hierarchical Analysis of Disparities in Suicidal Outcomes With Intersection of Sexual Minority and Gender Among U.S. Youth, 2017.	Tutkia itsetuhoisuuden, terveysriskikäyttäytymisen ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöaseman yhteyttä.	Kvantitatiivinen tutkimus n= 14108 Aineisto on Youth Risk Behavior Survey-tutkimuksesta Regressioanalyysi	Lesboilla ja biseksuaaleilla itsemurhayritysten todennäköisyys suurempi kuin heteroilla.	5/5 (3 x NA)
Smith DM, Wang SB, Carter ML, Fox KR, Hooley JM.	Tutkia sukupuoli- ja seksuaalivähemmistö-nuorten itsetuhoisia	Kvantitatiivinen seurantatutkimus n= 252	Vähemmistölle spesifit tekijät voivat ennustaa sukupuoli-	5/5 (3 x NA)

2020 Yhdysvallat Longitudinal Predictors of Self-Injurious Thoughts and Behaviors in Sexual and Gender Minority Adolescents.	ajatuksia ja käyttäytymistä ennustavia tekijöitä.	Kyselytutkimus Children´s Depression Inventory 2, Body Image Scale, Abbreviated Self-Injurious Thoughts and Behaviors Interview (SITBI), Self-Rating Scale, Lesbian, Gay and Bisexual Identity Scale Korrelaatiot, logistiset regressiomallit	ja seksuaalivähemmistönuorten itsetuhoisia ajatuksia ja käyttäytymistä.	
Srivastava A, Rusow JA, Goldbach JT. 2021 Yhdysvallat Differential Risks for Suicidality and Mental Health Symptoms Among Transgender, Nonbinary, and Cisgender Sexual Minority Youth Accessing Crisis Services.	Tutkia mahdollisia eroja seksuaalivähemmistönuorten terveysriskeistä (mm. itsetuhoisuus).	Kvantitatiivinen n=592 Kyselytutkimus PTSD Civilian Checklist, Center for Epidemiologic Studies Depression Scale Short Form (CES-D-4), Columbia Suicide Severity Rating Scale (C-SSRS) Yhdensuuntainen ANOVA, monimuuttuja regressioanalyysi.	Vähemmistöstressi ennusti merkitsevästi korkeampaa riskiä itsemurhayrityksiin, masennukseen ja PTSD:en.	5/5 (3 x NA)
Srivastava A, Rusow J, Schrager SM, Sephenson R, Goldbach JT. 2023 Yhdysvallat Digital Sexual Violence and Suicide Risk in a National Sample of Sexual Minority Adolescents.	Tarkastella yhteyksiä digitaalisen, seksuaalisen väkivallan ja itsetuhoisen käyttäytymisen ja itsensä vahingoittamisen ilman itsemurhatarkoitusta välillä.	Kvantitatiivinen n= 970 Kyselytutkimus Ruvalcaba and Eaton osittain, Columbia-Suicide Severity Rating Scale, Suicide Behavior Questionnaire-Revised Monimuuttuja logistinen regressioanalyysi	Uhkaus julkaista seksuaalisesti arkaluonteista materiaalia yksilöstä lisäsi todennäköisyyttä itsetuhoisille ajatuksille, itsetuhosuunnitelmille, itsemurhayrityksille ja itsensä vahingoittamiselle. Ei-suostumuksellisesti julkaistu seksuaalisesti arkaluonteinen materiaali lisäsi todennäköisyyttä itsetuhoisille ajatuksille ja im-yrityksille.	5/5 (3 x NA)
Taliaferro LA, Muehlenkamp JJ.	Tutkia toistuvan itsensä vahingoittamisen ja im-yritysten yhteyttä	Kvantitatiivinen n= 77758	Tiivis yhteys vanhempiin oli vahva suojaava tekijä kaikkien	5/5 (3 x NA)

2017 Yhdysvallat Nonsuicidal Self-Injury and Suicidality Among Sexual Minority Youth: Risk Factors and Protective Connectedness Factors.	seksuaalivähemmistö-nuorilla.	Aiemmin kerätty data ”Minnesota Student Survey 2013” Itsetuhoisuuden tiheys, itsemurhariski, 5 kohtaa yhteydentunteesta, Likertin asteikolla itsetuhoisuuden riskiasteesta, masennus- ja ahdistusoireista, kiusaamisesta, väkivallan muodoista. $\chi^{2,}$ Logistiset regressioanalyysit	itsensä vahingoittamiseen liittyvän käyttäytymisen suhteen. Yhteyden tunne muihin aikuisiin ja turvallisuuden tunne koulussa vähensivät toistuvaa itsensä vahingoittamista.	
Taliaferro LA, McMorris BJ, Rider GN, Eisenberg ME. 2019 Yhdysvallat Risk and Protective Factors for Self-Harm in a Population-Based Sample of Transgender Youth.	Tunnistaa tekijöitä, jotka erottivat kolme eri ryhmää transnuorissa: ei itsetuhoisuutta, itsetuhoisuutta ilman tarkoitusta itsensä tappamisesta sekä itsetuhoisuutta ja itsemurhayrityksiä.	Kvantitatiivinen n= 1635 Aiemmin kerätty data ”Minnesota Student Survey 2016” Itsetuhoisuus, seksuaalisuus ryhmittelynä, itsenäiset muuttujat riskitekijöistä, suojelevista tekijöistä ja terveydelle haitallisesta käyttäytymisestä. Logistiset regressioanalyysit	Mielenterveys-ongelmat, fyysinen tai seksuaalinen väkivalta, lähisuhde-väkivalta, bullying victimization, vähemmän tiivis suhde vanhempaan, alhaisemmat arvosanat, alhaisempi kouluturvallisuuden tunne ja kotoa karkaaminen.	5/5 (3 x NA)
Turpin R, Boekeloo B, Dyer T. 2019 Yhdysvallat Sexual identity modifies the association between bullying and suicide planning among adolescents with same-sex sexual partners.	Tutkia seksuaali-identiteetin, koulukiusaamisen ja itsemurhasuunnitelmien välisiä yhteyksiä.	Kvalitatiivinen tutkimus n= 924 Aineisto kerätty Youth Risk Behavior Survey-tutkimuksesta Regressioanalyysi	Nuorten keskuudessa, joilla on samaa sukupuolta olevia seksikumppaneita, kiusaamisen ja itsemurhasuunnit-telun välinen yhteys oli voimakkain heteroseksuaalisesti identifioitujen osallistujien keskuudessa.	5/5 (3 x NA)
Whitaker K, Shapiro VB, Shields JP. 2016 Yhdysvallat School-Based Protective Factors Related to Suicide for Lesbian, Gay, and Bisexual Adolescents.	Tarkastella, ovatko kouluun perustuvat suojaavat tekijät yhteydessä LGB-nuorten itsetuhoisuuden vähenemiseen.	Kvantitatiivinen n= 356 Aiemmin kerätty data ”California Healthy Kids Survey 2011” Yksittäiset kysymykset itsetuhoisuudesta, kiusaamisesta, uhriksi joutumisesta, Likertin asteikolla koulun turvallisuudesta, CHKS National Longitudinal	Korkeampi kouluun kuulumisen tunne vähensi itsetuhoisia ajatuksia.	5/5 (3 x NA)

		Study of Adolescent Health´s school connectedness scale Logistinen regressioanalyysi		
Williams AJ, Arcelus J, Townsend E, Michail M. 2023 Yhdysvallat Understanding the processes underlying self-harm ideation and behaviors within LGBTQ+ young people: A qualitative study.	Ymmärtää itselle vahingollisen ajattelun ja käyttäytymisen taustalla olevia prosesseja LGBTQ+ nuorilla.	Kvalitatiivinen n= 19 Puolistrukturoitu haastattelu Temaattinen analyysi	Sisäiset prosessit ja ulkoiset reaktiot seksuaalivähem-mistöidentiteettiin liittyen aiheuttivat itselle haitallisia ajatuksia ja käyttäytymistä.	9/10
Woodford MR, Weber G, Nicolazzo Z, Hunt R, Kulick A, Coleman T, Coulombe S, Renn KA. 2018 Yhdysvallat Depression and Attempted Suicide among LGBTQ College Students: Fostering Resilience to the Effects of Heterosexism and Cisgenderism on Campus.	Tarkastella peitellyn ja avoimen syrjinnän vaikutuksia sekä suojaavia tekijöitä LGBTQ-opiskelijoilla masennuksen ja itsemurhien suhteen.	Kvantitatiivinen n= 776 Aiemmin kerätty data ”National Study of LGBTQ Student Success 2013”, kyselytutkimus Patient Health Questionnaire (PHQ-9), itsemurhayrityksistä, mikroaggressioista tiheys, Sexual Orientation Victimization Questionnaire, Brief Resilience Scale Monimuuttuja regressioanalyysit	Koetut mikroaggressiot olivat riski itsemurhayrityksille cis-sukupuolisille LGBQ-opiskelijoille. Resilienssi lievensi mikroaggressioiden vaikutusta itsemurhayrityksiin.	5/5 (3 x NA)
Wyman Battalen A, Mereish E, Putney J, Sellers CM, Gushwa M, McManama O´Brien KH. 2021 Yhdysvallat Associations of Discrimination, Suicide Ideation Severity and	Tutkia syrjinnän, itsetuhoisten ajatusten, itsemurhayritysten ja masennusoireiden yhteyttä.	Kvantitatiivinen tutkimus n= 94 Kyselytutkimus D-SSRS (Columbia Suicide Severity Rating Scale), EDS (Everyday Discrimination Scale), CES-D (Center for Epidemiological Studies Depression Scale), CTQ (Childhood Trauma Questionnaire), INQ (Interpersonal Needs Questionnaire)	Koettu syrjintä oli yhteydessä todennäköisiin itsemurhayrityksiin. Syrjintä oli epäsuorasti yhteydessä itsemurha-ajatusten vakavuuteen koetun kuormittavuuden kautta.	5/5 (3 x NA)

Attempts, and Depressive Symptoms Among Sexual and Gender Minority Youth.		Regressioanalyysi		
Ybarra ML, Mitchell KJ, Kosciw JG, Korchmaros JD. 2015 Yhdysvallat Understanding Linkages Between Bullying and Suicidal Ideation in a National Sample of LGB and Heterosexual Youth in the United States.	Tutkia kiusaamisen ja vertaisten häirinnän yhteyttä itsetuhoisuuteen seksuaalivähemmistö-nuorilla.	Kvantitatiivinen n= 5542 Kyselytutkimus Kiusaamisesta ja häirinnästä ryhmittelevät kysymykset, Center for Epidemiologic Studies Depression Scale Revised, the short form CESDR-10 Monimuuttuja logistiset regressioanalyysit	Kiusaamisen uhreilla oli viisi kertaa todennäköisemmin ja vertaisten häirinnän uhreilla kaksi kertaa todennäköisemmin itsetuhoisia ajatuksia.	5/5 (3 x NA)